

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredno nedelje in praznika. — Inzerati do 20 peti vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2,50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inzerati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« selja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—, Rokopisat se ne vračajo.

UREDNISTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kaniževa ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRAD, Slomškov trg 5. — Pošta hranilnica v Ljubljani št. 10.361.

Obeta se dolgotrajna vojna

Po nemških in italijanskih napovedih vojna proti Angliji ne bo bliskovita, marveč dolgotrajna in izčrpajoča

Basel, 1. avgusta. r. Pod naslovom »Ali je Anglija dobro pripravljena na razpravo« »Basler Nachrichten« o položaju Anglije pred pričakovanim nemškim napadom ter piše med drugim:

V nobeni drugi državi ni imela zemljepisna lega toliko vpliv na razvoj države, kakor baš v Angliji. Ni pa tudi nikjer drugod zemljepisni položaj take države tako izrazit in tako nenavaden. Vsa angleška zgodovina je en sam dokaz tega vpliva. Zavoljo svojega inzularnega položaja je Anglija doslej res lahko »vsako bitko izgubila vse do zadnje«, z drugimi besedami, lahko je nadaljevala vsako vojno do popolnega izčrpanja nasprotnika iz enostavnega razloga, ker je bil angleški otok z morjem zavarovan pred sleherni invazijo.

Ta položaj je postal odločilnega pomena tudi v pogledu vojaškega razvoja države. Ker je bilo mogoče napasti Anglijo le z morja, je bilo dovolj, da je imela Anglija močno vojno brodogradnjo, da je lahko preprečila vsako invazijo. Ko pa je bilo močno brodogradništvo ustvarjeno, je bila suhozemna vojska odveč, ker sovažnik kopnega sploh ni mogel doseči. Zato je Angliji zadostovala poklicna vojska, ki je služila v glavnem za izvajanje kolonialne politike. Tako si je Anglija zgradila največje vojno brodogradnjo na svetu, ki si je po neoporečnih zmagah pri Abukirju in Trafalgarju pridobila oblast nad morji in jo vse do danes tudi obdržala. Kar pa se tiče suhozemne vojske, je bila Anglija edina velesila v Evropi, ki je izhajala brez splošne vojaške obveznosti vse do svetovne vojne. Takrat je bil nasprotnik tako močan in borba tako trda, da je morala tudi Anglija uvesti splošno vojaško obveznost, ki pa je bila takoj po sklenitvi miru zopet odpravljena. Ponovno je bila uvedena še le tik pred izbruhom sedanje vojne na pritisk francoskega zaveznika.

Ta kratak zgodovinski pregled je potreben za pravilno razumevanje sedanjega položaja, ki izvira iz zgodovinskega razvoja Anglije. Še ob začetku sedanje vojne ni noben človek mislil na možnost invazije, niti v Anglijo, niti v kako drugo nevarno državo. Mnogi vojaški kritiki so smatrali naravnost za smešno o tem sploh govoriti. Zaradi tega tudi ni nihče v Angliji mislil na kate utrdbe. Z značilnim angleškim mirom so lepo polagoma oborožili svojo malo armado, ki so jo morali po sklenjenem dogovoru poslati v Francijo na pomoč. Tudi tu niso kazali nikake naglice, saj je tokrat v nasprotju z letom 1914. Ščitila zaveznike Magnitova linija.

Takšen je bil in je ostal položaj do nemškega napada na Norveško. Šele tedaj, ko so bila nemška letala še v Stavangerju in Bergenu, so začeli v Angliji razmišljati, ali je inzularni značaj angleškega otoka še takšen kakor je bil v preteklosti. Ni pa jim ostalo dovolj časa, da bi si o tem ustvarili končno sodbo. V naglih pohodih so Nemci zasedli norveško, nizozemsko, belgijsko in francosko severno obalo in se tako približali angleški obali celo na 30 kilometrov. V ogromnem lobu od Narvika do Bretagne obkrožajo Nemci grozeče angleški otok na jugu in vzhodu. Sedaj seveda ni moglo biti več dvoma, da si je nemško vojno vodstvo ustvarilo oporišče za napad, kakor silnejšega in ugodnejšega dosega še noben sovražnik Angliji ni imel.

Sedaj se le so začeli Angleži s svojo znano živlostjo utrjevati svojo obalo. Vprašanje je le, ali se jim je v teh par tednih posrečilo zgraditi tako močne utrdbe, da bodo v stanju zadržati in odbiti nemški napad. Churchill to vedno znova zatrjuje in tudi angleški tisk je poln opisov teh grandioznih utrdb, ki da bodo nemški invazijski armadi pripravile primeren sprejem. Toda mnenja smo, da ima ta krk in vik predvsem namen, da prikrije lastno slabost. Do te domneve nas dovaja docela enostaven premislek: Anglija se gotovo ne bo samo branila, marveč želi preiti tudi v napad, ker se da vojna dobiti samo z napadom. Kaj pa bi bilo ugodnejše za poznejši ofenzivni sunek kakor neuspeh nemški napad na angleški otok? Če se branilec čuti dovolj močnega, potem skuša nasprotnika zavesti v past in mu ne bo izdal svoje prave moči. Nasprotno bo skušal pri sovražniku ustvariti videz svoje slabosti. Dejstvo pa je, da bi ogromna nemška armada, kakršna je danes, z lahkoto zasedla vso Anglijo, če...

Če bi se namreč Nemcem tudi res posrečilo spraviti svojo armado v Anglijo in zagotoviti potrebni dovoz. Toda v tem grmu tiči zajec. Vse dotlej, dokler angleško brodogradnjo ni popolnoma uničeno, se bo morda Nemcem res posrečilo z neznatnimi operacijami vreti na angleško obalo posamezne oddelke, toda še sam dovoz bo naletel na nepremagljive težave in ovire. Zaradi tega preostaje samo ena vojaška rešitev vsega problema: brezobzirna letalska vojna. Do tega bo skoraj gotovo prišlo morda že v bližnjih dneh in se more tako tolažiti tudi zadnji govor kancelarja Hitlerja. Ni znano, ali je računal s tem, da bi Angleži sprejeli njegovo mirovno ponudbo. Brez dvoma pa je imela ta ponudba namen, da v očeh Amerike in vsega ostalega sveta odvrne od Nemčije od-

govornost za grozote bodočega brezobzirnega spopada v znaku letalske vojne.

Italijanske napovedi

Rim, 1. avg. e. Glede na sedanje stanje vojne v Evropi podaja nekaj jasnosti članek »Giornale d'Italia«. V tem članku se pravi, da vojna proti Angliji ne more biti taka, kakršna je bila vojna proti Franciji. Vojna proti Angliji ne more biti bliskovita, grandiozna in množestvena, kakor je bila v Franciji. Ta vojna mora biti rušilna in izčrpna. Z njo se mora uničiti vsa nacionalna in imperialna moč, ki bi mogla podpirati odpor Anglije. Po tej poti v borbi proti Angliji gresta Nemčija in Italija ter čakata samo še ugodnega trenutka za akcijo.

Francosko mnenje

Zeneva, 1. avg. j. V francoskem listu »Paris Soir« komentira znani publicist Henry Bidou razne napovedi o nemških pripravah za napad na Anglijo, ki jih vedno iznova objavlja vse evropsko in izvenevropsko časopisje. Komentator je mnenja, da vse vesti, o nemških pripravah za napad presenečajo po tem, ker navajajo razne podrobnosti, od kod in kako se bo na-

Velikega napada ne bo?

Oficijozno nemško pojasnilo o borbi proti Angliji

Berlin, 1. avgusta. AA. (DNB). Od časa, ko je bila končana vojna v Franciji so vojaške zadeve na drugem mestu za politiko, ker niso v izgledu nobene večje operacije. Kakor razlagajo tudi vojaški krogi, bi nastal lahko zaradi tega vtis, da Nemčija vodi vojno proti Angliji samo s polovično močjo. Toda merodajni krogi izjavljajo, da bi bilo tako tolmačenje napačno. Nemčija vodi vojno proti Angliji enako energično in s istim zaupanjem v zmago, kakor jo je vodila proti Poljski in Franciji. Vse breme te vojne sloni na ramenih nekaj tisoč ljudi, posadkah podmornic, hitrih čolnov in letal. Vojskovanje proti Angliji je drugačno, kot je bilo proti Franciji, kjer je stopila v akcijo milijonska armada. Sredstva, ki se sedaj uporabljajo v borbi proti Angliji, dovoljujejo zaradi posebne vrste orožja uporabo samo omejenega števila borcev. Nemške podmornice in borbeni čolni ter lovski letala se lahko vzorejajo s koncem meča, ki se nahaja v rokah preizkušene borca. Ta borec je nemški narod. Če se sliši vprašanje: kdaj bo končno Nemčija udarila, tedaj se lahko reče: ona udarja že pet tednov, od dneva premirja vsak dan in vsako uro. Vsak dan prinaša nove uspehe podmornic, uspehe napadov nemških hitrih borbenih čolnov, napadov letal in uspešne zračne borbe nemških lovcev nad Rokavskim prelivom in nad angleško obalo. Vse te akcije zahtevajo od udeležencev junaštvo in po-

žrtvovanje v največji meri. Te akcije so občutno zadele Anglijo. Samo na osnovi sporočila vrhovnega poveljstva od 25. junija do 31. julija t. l. so nemške pomorske enote potopile 936.000 ton angleških trgovinskih ladij. Ta številka odgovarja povprečni tedenski izgubi 187.000 ton. Nemške zračne sile so sporečile istočasno potopitev 334.000 ton, tako da je bilo skupno v omenjenem času potopljenih angleških ladij 1.270.000 ton. Anglija izgubi 250.000 ton tedensko ne bi mogla dolgo prenašati. Razen tega gre tu samo za minimalne številke, ker niso obsežene številne trgovinske ladje, ki so bile zaradi bombardiranja težko poškodovane. Istočasno je Anglija izgubila do 370 letal. Stvarne izgube v letalih pa se lahko cenijo mnogo višje, ker številna zadeta letala niso več za porabo.

Turin, 1. avg. e. »Gazzeta del Popolo« piše v uvodniku, da je napad na angleško otočje odložen, toda Nemčija in Italija bosta neprestano vodili vojne akcije proti angleški obrambi, da jo oslabita preden se odločita za dokončni udarec na angleško otočje. Angliji je določena, pravi list, edina usoda, da je smrt od bomb ali lakote. Metoda Italije in Nemčije v vojni proti Angliji obstoja v slabljenju in razkrojevanju sovražnikovih sil do smrtnega udara, ko se Anglija ne bo mogla več stočno umirati, temveč bo morala pasti premagana na kolena.

Še vedno samo letalski napadi

Nemci bombardirajo luke in ladje, Angleži pa industrijske in prometne naprave

London, 1. avg. j. (Reuter). Tudi v minulih noči je nemško letalstvo izvršilo več bombnih napadov na razne predele Anglije. To pot so nemška letala v prvi vrsti iskala razne cilje na jugozapadni ter na jugovzhodni angleški obali. Nemška letalska akcija je bila to noč v prvi vrsti usmerjena na razne točke ob izlivu Temze ter Bristolkega kanala. Nemška letala so na razna mesta vržla večje število bomb, ki so pozročila malenkostno škodo. Število človeških žrtev še ni znano.

Angleško letalstvo je s svoje strani v noči od srede na četrtek bombardiralo nemške prometne in industrijske naprave v Holandiji ter v Nemčiji. Ponovno so bila glavni cilj angleških bombnikov nemška petrolejska skladišča, ki so bila zlasti

uspešno bombardirana v Kölnu in Hamburgu.

Po doslej zbranih podatkih angleškega letalskega ministrstva je bilo od početka pogojane nemške letalske akcije proti Angliji pa do večerja v celoti sestreljenih 240 nemških letal. Z njimi vred je Nemčija izgubila približno 600 pilotov, kar pomeni dokaj težjo izgubo, ker pilotov ne bo moglo tako naglo nadomestiti, kakor letala. Italija je po podatkih letalskega ministrstva od početka vojne izgubila vsega skupaj 126 letal. K zadnjemu nemškemu vojnemu poročilu o letalski bitki pri Dornu, si letalsko ministrstvo usoja pripomniti, da nemške navedbe o 21 sestreljenih angleških letalih niti kar ne odgovorjajo resnici, marveč so znašale angleške izgube v okviru teh akcij v resnici samo dve letali.

Poldrugi bilijon dinarjev bo izdala Amerika za vojsko

Ameriška vlada sestavlja prvi vojni proračun Priprave za uvedbo vojaške obveznosti

Washington, 1. avgusta. j. (A. R.). Šef ameriškega generalnega štaba general George Marshall je izjavil v vojaškem odboru ameriškega senata, da bi bilo nujno potrebno vpoklicati vsaj del ameriške nacionalne garde nemudoma pod zastave v svrhu nadaljnje aktivne vojaške izobrazbe. Ako Zedinjene države resno računajo na to, da se uvede v delo splošna vojaška

dolžnost, potem je nujno potrebno, da se najprej izobrazi dovolj močan kader aktivnih častnikov, ki bodo v stanju izvesti po splošni vojaški obveznosti upoklicane novince.

Vojna komisija senata je odobrela predlog o uvedbi splošne vojaške dolžnosti za obveznike od 21. do 31. leta starosti. Po

prvotnem predlogu bi se vojaška obveznost nanašala na vse Američane od 18. do 64. leta starosti in bi obsegal 42 milijonov obveznikov, dočim sprejeti predlog obsega samo 12 milijonov obveznikov. Proračunska komisija ameriškega senata predvideva, da bo letošnji vojni proračun Amerike znašal 14 milijard dolarjev. Zgradilo se bo 200 vojnih ladij, 500 pomožnih ladij, 25.000 letal, od teh 10.000 za mornarico ter popolna vojaška oprema za 1 milijon 200.000 mož aktivne vojske ter za 800 tisoč rezervistov. Določeni bo nadalje še posebej 5 milijard dolarjev za mornarico v Atlantskem in Tihem oceanu. Skupno je predvidenih za vojaške namene 19 milijard dolarjev, to je 1.400 milijard din.

Stroga kontrola nad tujci v Ameriki

Poleg prstnih odtisov mora vsak tujec tudi točno prijaviti svojo politično pripadnost in udeleževanje

Washington, 1. avgusta j. (A. R.). Ameriška oblastva so dostavila 3 in pol milijona tujcem, živčim na področju Zedinjenih držav, vprašalne pole, kakor to predvideva spomladaj sprejeti zakon, da morajo biti počenši s 27. avgustom vsi tuji državljani v Ameriki prijavljeni policijskim oblastvom, ki morajo biti tudi v posesti njihovih prstnih odtisov. Vprašalne pole vsebujejo razen neposrednih vprašanj o osebnih podatkih tudi vprašanja o politični, oziroma ideološki usmerjenosti. Zahteva se navdoba, kateri organizaciji tuji državljani

New York, 1. avg. j. (A. R.). Na svojem povratnem potovanju iz Havane v Washington je ameriški zunanji minister Hull naglasil, da bo mandatni načrt za upravo evropskih kolonialnih posestev v Ameriki, kakor je bil sprejet v Havani, v najkrajšem času predložen američkemu senatu v ratifikacijo. Prav tako bo američkemu senatu predloženih v debato še vrsto drugih vprašanj, katerih rešitev je postala sedaj po utesnitvi sodelovanja med ameriški državami dosti lažja, kakor je bila poprej. Hull je naglasil, da mora biti vsa Amerika z rezultati, ki so bili doseženi v Havani, zelo zadovoljna, ker so da-leč prekosila vsa pričakovanja.

Amerika bo okupirala otok Martinique?

New York, 1. avg. e. (As. Press). Ameriška vlada organizira ekspedicio močne skupine svojega brodogradnjo, ki bo v Karaibskem morju štiti francosko posest. Francoska vojska na Martinique bo razorožena. Ameriška vlada pa bo odkupila vsa francoska letala, ki se nahajajo na nosilcu »Beam« in jih bo izročila Angliji. Francoski predstavnik na Martiniqueu je zaupno obvestil ameriško vlado, da z zadovoljstvom gleda na to ameriško intervencijo.

Zopet vladna kriza v Rumuniji?

Hud odpor proti popustljivosti vlade glede madžarskih zahtev

Bukarešta, 1. avg. e. (U. P.). Včeraj sta se sestala bivši predsednik vlade in šef narodne zaraniščne stranke Maniu in predsednik vlade Gigurtu. Sestala sta se v stanovanju bivšega senatorja Popovice. Po sestanku je predsednik vlade konferiral s posameznimi člani vlade. Kakor se doznavja iz zanesljivih virov, je Maniu izjavil predsedniku vlade, da je prišel v Erdelju akcijo, s katero se bo preprečila odstopitev rumunskega ozemlja Madžarski. Maniu je pozval vse Rumune, naj odklonijo sodelovanje v odboru za pogajanja med Madžarsko in Rumunijo glede odstopitve Erdelja. Maniu je tudi izjavil, da se bo docela naslanjal pri svoji akciji na železno gardo. V političnih krogih pričakujejo vsak čas krizo vlade.

Bukarešta, 1. avg. e. (U. P.). Glede pogajanj med Rumunijo in Madžarsko za ureditev medsebojnih spornih odnosov obstojata v Bukarešti dve tendenci. Prva zahteva, da se ne sme dovoliti niti najmanjši odstop rumunske zemlje Madžarski, druga pa pristaja samo na nekatere korekture mej med obema državama, ne pa na odstop rumunskega ozemlja v večjem obsegu. Ta druga tendenca se kaže tudi v rumunski vladi in je zaradi tega treba pričakovati skorajšnjo rekonstrukcijo vlade. V političnih krogih smatrajo za zelo važen dogodek, da sta se šefa nacionalnih zaraništov Maniu in Vajda Vojvod spoznale. Vest o tem sporazumu je napravila senzacionalen vtis v rumunski javnosti. Predmet njunega sporazuma je bila uradna velika akcija, da se prepreči odstopitev Erdelja Madžarski. V političnih krogih smatrajo, da se stališči Madžarske in Rumunije glede teritorialnih koncesij precej razlikujeta. Rumunija je pristala na nekatere manjše teritorialne koncesije, Madžarska pa zahteva večje teritorialne odstopitve, zlasti velika mesta in gospodarska središča, kakor so Arad, Temišvar, Oradea Mare in druga. Kljub temu pa vendarle prevladuje v rumunskih političnih krogih mnenje, da bo Madžarska na svet Nemčije zmanjšala svoje zahteve ter da se bo med obema državama po daljših pogajanjih vendarle dosegel sporazum.

Budimpešta, 1. avg. e. (As. Press). Med Madžarsko in rumunsko vlado se vodi v zadnjem času precej ostre polemike glede ureditve medsebojnih spornih vprašanj. Polemike se nanašajo zlasti na vprašanje koliko Madžarov živi v Erdelju. Madžari trdijo, da je tam okoli dva milijona Madžarov, rumunski listi pa odgovarjajo, da je v Transilvaniji samo 1.250.000 Madžarov. Ostre polemike med Budimpešto in Bukarešto seveda ne morejo olajšati sporazumevanja med obema državama.

Pogajanja z Bolgarijo

Rim, 1. avgusta e. Po poročilih iz Berlina in Budimpešte se bodo v najkrajšem času začela pogajanja za rešitev spornih vprašanj med Madžarsko in Rumunijo. Če ta pogajanja ne bodo uspela, bo sklicana nova konferenca, na kateri bodo navzoči zastopniki Nemčije in Italije, kakor se je to zgodilo že na dunajski konferenci, ko je šlo za Českoslovaško. Gotovo je, da bo Bolgarija dobila južno Dobružo in se bo do pogajanja med Bolgarijo in Rumunijo takoj pričela. Prebivalstvo v severni Dobruži bo izmenjano. Glede pogajanj med Rumunijo in Madžarsko pa se ne ve nič gotovega.

Sofija, 1. avgusta e. V dobro obveščenih krogih se je raznesla vest, da bo bolgarska delegacija, ki bo vodila pogajanja za odstopitev Dobruže že danes odpotovala v Bukarešto. Gotovo je, da bo delegacija vodil bolgarski zunanji minister Popov in da bo do delegaciji strokovnjaki in višji uradniki zunanjega ministrstva ter morda tudi zastopniki vojske. Ta vest službeno še ni bila potrjena.

Madžarsko-ruska trgovinska pogajanja

Budimpešta, 1. avg. e. (MTI). V dobro obveščenih krogih se je izvedelo, da je madžarska vlada določila delegacijo 15 gospodarskih strokovnjakov, ki se bodo v Moskvi pogajali za izmenjavo blaga in surovin med obema državama. Delegacija bo najbrže že danes odpotovala v Moskvo ter si bo prizadevala, da uredi vprašanje nabave surovin za madžarsko industrijo, zlasti bombaža, lesa in železne rude. Z uvodom sovjetske železne rude bi višji zaradi vlada preprečila naraščajočo brezposelnost v madžarski industriji.

41 mrtvih pri železniški nesreči v Ameriki

Cleveland, 1. avg. j. (A. R.). Včeraj je prišlo na železniški progi med Clevelandom in Acronom do trčenja med nekim osebnim in tovornim vlakom. Sila udara je bila tako strašna, da se je več voz osebnega vlaka razbilo in stototilo s proge. Po dosedaj znanih podatkih je nesreča zahtevala 41 smrtnih žrtev.

Curli, 1. avgusta. Beograd 10.—, Pariz 9.70, London 17.45, New York 440.—, Milan 22.20, Madrid 48.—, Berlin 175.62.

Finančni minister dr. Šutej o novem državnem proračunu

Proračunske dvanajstine v skupnem iznosu 14 milijard 708 milijonov so diktirale izredne razmere in so za 2 milijardi 380 milijonov večje od prejšnjih — izredne doklade za državne uslužbence v njihovih kategorijah in doklada 50 din za vsakega otroka

Ljubljana, 1. avgusta. Včeraj ob pol 20. uri je v reprezentativnih prostorih banske palače sprejel finančni minister dr. Juraj Šutej ljubljanske novinarje in dopisnike zagrebških in beograjskih listov ter jim je obrazložil sestavo novega državnega proračuna za 1. 1940/41.

Povabilo finančnega ministra novinarjem je bilo nemajhna senzacija, kajti znano je, da finančni minister dr. Šutej zelo nerad daje izjave novinarjem, obenem pa ljubljanski novinarji že dolgo niso imeli prilike za direktne razgovore z ministri.

V sprejemnici banske palače je dr. Šutej prijazen sprejel novinarje ob navzočnosti bana dr. Natlačenca, načelnika finančnega oddelka banske uprave dr. Orla, dopisnika ljubljanskega Presbitorja ter člana centralnega Presbitorja iz Beograda. Finančni mi-

nister se je pripeljal s avtom z Bleda. Videti je bil nekoliko utrujen, ne samo od vožnje, temveč tudi od napornega dela, ki ga je v zvezi z izdelovanjem načrta za nove proračunske dvanajstine opravil v zadnjih dneh na Bledu.

Minister je sedel za mizo poleg bana in razdelil med navzoče zastopnike listov 20 tipkanih strani obsegaajoč ekspozice k proračunskim dvanajstina za dobo od avgusta 1940 do marca 1941.

Najprej smo izvedli nekatere korekture besedila. Šlo je za neke subtilnosti v stilizaciji glede vojnih proračunov v drugih državah. Črtali smo v poročilu, kar je bilo treba črtati, nato pa smo napeli ubes, kajti takoj v začetku je minister izjavil, da nam bo povedal za javnost važno sporočilo.

najstin je treba torej gledati in ocenjevati skozi prizmo teh činitelj.

Analiza novega proračuna

Predlog proračuna za 1940/41 iznaša 14 milijard 708 milijonov 272.567 din.

Porazdelitev proračuna na posamezne resore daje sledečo sliko:

— Vrhovna državna uprava 0.99%,
— pokojnine in invalidske podpore 8.92%,
— državni dolgovi 10.43%,
— ministstvo pravde 2.70%,
— ministstvo prosvete 5.70%,
— zunanje ministstvo 1.93%,
— notranje ministstvo 3.83%,
— finančno ministstvo 6.48%,
— ministstvo za vojsko in mornarico 26.02%,
— gradbeno ministstvo 1.75%,
— prometno ministstvo 22.58%,
— ministstvo za pošto telegraf in telefon 3.79%,
— poljedelsko ministstvo 0.93%,
— ministstvo za trgovino in industrijo 0.31%,
— ministstvo za šume, za gozdove in rudnike 1.75%,
— ministstvo za socialno politiko in narodno zdravje 1.43%,
— ministstvo za telesno vzgojo naroda 0.19%,
— proračunski rezervni krediti 0.27%.

Državni proračun za proračunsko dobo 1939/40 je bil v primeri z novim proračunom za leto 1940/41 manjši za 2 milijardi 380 milijonov 363.051 din. V novem proračunu so se zmanjšali izdatki samo za vrhovno državno upravo z zneskom 33 milijonov 188.809 din, ker so odpadli izdatki za narodno skupščino. Povečanje proračuna za ministstvo za vojsko in mornarico znaša 943 milijonov 161.042 ali 32.21% ter se nanaša na izredne potrebe naše vojske.

Objektivni opazovalci mora priznati, da so novi proračun in vsa njegova povečanja diktirale razmere, v katerih danes živimo. Mora se pa tudi upoštevati, da predstavljata ta proračun naš vojni proračun.

Kritje povečanih izdatkov. Dohodki, ki naj pokrijejo povečane izdatke so kolikurni takole:

1. Neposredni davki, posebni davki in izredni davki, skupaj 970 milijonov din.
2. Trošarine, takse in carine, skupaj 640 milijonov din.
3. Monopoli, 300 milijonov din.
4. Državno gospodarstvo 471 milijonov din.

Predvideno povečanje dohodkov iz gorjenjih naslovov znaša torej skupno 2 milijardi 381 milijonov din in je torej presegel izdatkov nad dohodki 2 milijardi 380 milijonov 363.051 din z gornjimi povečanimi dohodki popolnoma krit. Treba je poudariti, da so te kalkulacije zelo oprezne, zlasti na področju državnega gospodarjenja. Če upoštevamo rezerviranje kreditov od 20% se mora brezpozgovno v proračunskem letu 1940/41 pokazati prebitke.

Vlada je želela zboljšati položaj uradništva, katerega je draginja najbolj prizadela. Dosejel se je to ni moglo zgoditi zaradi velikih potreb narodne obrambe. Toda čeprav se ni povoljšal njihov položaj, hoče vendar pokazati dobro voljo in je začela reševati tudi to perečo vprašanje in je predložila uredbu o povečanju nameštenskih prejemkov. Povečane izdatke za ta namen bo vlada krila z višji dohodkov in s prihranki od rezerviranih kreditov.

Položaj našega gospodarstva

V ekspoziciji finančnega ministra dr. Šuteja so nato navedene finančne odredbe, ki se nanašajo na izvedbo proračunskih dvanajstine. Po pregledu proračunskih ravnotežij v dobi proračunskih dvanajstine od aprila do julija 1940 je v ekspoziciji pregled našega gospodarskega položaja. V zaključku je rečeno, da so nove proračunske dvanajstine izdelane pod vplivom gospodarskega položaja, za katerega se ne more reči, da je slab kljub nekaterim negativnim pojavom. Naša država je zaradi politike kraljevske vlade ostala izven vojne, ni se pa mogla izogniti vplivom vojnih razmer. Ker je državni proračun ne samo odraz gospodarskih razmer, temveč tudi odraz potreb v izrednem času je moral dobiti državni proračun za leto 1940/41 določeno obselež vojne proračuna.

Izredne prilike v Evropi so bile odločilne za sestavo proračunskih dvanajstine za leto 1940/41. Vlada se je trudila, da pri izdelavi uredbe o proračunskih dvanajstinih izvede načelo največje štednje. Ako ni uspelo izoniti se povečanju kreditov se je to zgodilo zaradi tega, ker je bilo treba omogočiti pravilno funkcioniranje državnega aparata in zadovoljiti najvažnejše državne potrebe.

Štednja pri bistvenih državnih potrebah bi bila na škodo državnih interesov. Danes se morajo vse energije zbrati k temu cilju, da se prebrodijo današnji težki časi ob polni zaščiti državnih življenjskih interesov. Ne bi bilo modro in bilo bi v nasprotju z osnovnimi proračunskimi načeli če bi zaprli oči pred stvarnostjo samo, da bi bil proračun manjši na papirju.

Proračunske dvanajstine za proračunsko leto 1940/41 imajo nalogo, da omogočijo prehod iz današnjih izrednih razmer v normalno stanje.

Dva cigana Brajdica

Ljubljana, 1. avgusta

Po vaseh okrog Novega mesta se potika 27letni cigan Anton Brajdica, ki mu pa pravijo cigani »Zvonko«. Zvonko je izredno drzen tat in vlomilec. Pozna seveda vasa pota in stezice in hodi, ker je še mlad, hitro iz vasi v vas, tako da ga orožniki, ki so mu sicer vedno za petami, zmanjšajo. Z njim je navadno tudi njegova priležnica Dragica, ki je noseča, pa je to ne ovira, da ne bi povsod sicerla svojem ljubčku.

Pred dnevi se je Brajdica pojavil tudi v Gor. Kamenju v občini Prečna, kjer je v hišo posestnika Martina Kralja. V hišo je vdril ta čas, ko so bili domači zunanaj na polju, skozi okno in odnesel več

moške in ženske obleke, nekaj dekliške obleke, par moških in par ženskih čevljev, razno posteljnino in nekaj drugih predmetov, v skupni vrednosti 1870 din. Cigan je vso robo svlekel v gozd, kjer ima skrivališče, sam s svojo priležnico pa najbrž pobegnil proti vasi Topli, kjer ima neki drugi cigan svojo bajto. Orožniki so Brajdica, ki je tudi vojaški begunec, nasledovali, a brezuspešno.

Orožniki v okolici Cerkelj na Gorenjskem pa iščejo drugega cigana Brajdica, ki mu pravijo cigani Štefan, a mu je ime Jože, Jože Brajdica je star 35 let in se klati okrog v družbi svoje priležnice, ciganke Olge Rajhard. Tatinski ciganski par je prišel oni dan na šentursko goro nad Cerkijami. Nekaj časa sta počivala pred vasio, popoldne pa, ko so odšli ljudje na polje in so ostali doma le otroci, sta smuknila v vas in se vtihotapila v hišo posestnika Štefana Jeršeta. Brajdica je vdril v spalno sobo in ukradel iz omare 1500 din v bankovcih in nekaj droblja, nakar sta cigana pobegnila. Otroci so ju opislali orožnikom, ki so Olgo res kmalu izsledili in aretirali, dotim se je Brajdica posrečilo pobegniti. Ciganka je tatvino takoj priznala, povedala pa je tudi, da je Brajdica ves denar odnesel s seboj.

France Rus 70 letnik

Ljubljana, 1. avgusta

Kdo ga ne pozna, našega jubilarja, opernega pevca Franceta Rusa? Poznamo ga vsi kot čilega, vedno dobrodrušnega spremljalca po mestu, da bi bil star že 70 let bi pa gotovo nihče ne mislil. Pa je vendar res! Operni pevec France Rus se je rodil 1. avgusta l. 1870 v Šmartnem pri Litiji, malo pred polnočjo. Ze na svet je prijel s krepkim glasom in res je postal dober pevec. Ko je končal ljudsko šolo, so ga poslali starši v Ljubljano, kjer je pel na koirih raznih cerkva, potem pa so ga poklicali k staremu gledališču, ki je bilo takrat v čitalnici in se je preselilo šele po l. 1892 v novo operno poslopje.

V operi je bil France Rus uvrščen v zbor, pozneje pa je dobival tudi solistske vloge. V dolgih letih je pel v šestih operah, potem pa je bil usoda zanesla l. 1899 v Djakovo, kjer je bil uslužben kot koralist. Na slavnega narodnega preporoditelja Hrvatov škola Strossmayerja brani naš slavljence lepe spomine. Po daljšem bivanju med Hrvatmi se je France vrnil v Ljubljano, kjer je spet stopil tja, kamor sta ga gnala srce in pevška žilica, namreč v opero, ki ji je ostal zvest do svoje upokojitve. Zadnji je nastopil jubilar ob prihki svoje benečije predstave, za 60letnico v »Gorenjskem slavku«.

Naš jubilar, ki je v prvi vrsti služil našemu gledališču, pa ni nikoli zanemarjal tudi društvenega in družabnega življenja. Bil je član mnogih društev in se povsod živo udeleževal in bil vnet sodelavec zlasti pri »Slavcu«, čitalnici in kasneje pri Glasbeni Matici Sodeloval je med prvimi pevci ustanovniki slovenske opere pod Gerbičem in drugimi.

Francetu Rusu ob njegovi 70letnici tudi naše iskrene čestitke s toplo željo: še na mnoga leta!

Pedagoški teden našega učiteljstva

Ljubljana, 1. avgusta

Učiteljstvo tudi počitniški čas prav pridno izrablja. Ze več let prireja v počitniškem času vsakovrstne tečaje, ki imajo namen izpopolniti in poglobiti učiteljevo pripravljenost in znanje za naloge, ki jih terja praktično šolsko in izvenšolsko delo. Pretekla leta smo imeli tečaje RK za ročnata dela, načelne risarske in merkatilne tečaje za poučevanje na strokovnih nadaljevalnih šolah, gospodinske tečaje, letos pa porabljajo učitelji in učiteljice prosti čas v druge vrste. Imamo predvsem v mislih uspeh narodopisnega tečaja, ki je bil prirejen v Glasbeni matici v Ljubljani, v preletnici je pedagoški tečaj, v Ljubljani pa bo v avgustu pedagoški teden. Pedagoški teden bo v dvorani Delavske zbornice in znaša prijavina zanj 20 din. Prijave sprejema Pedagoško društvo v Ljubljani.

Dne 19. avgusta dopoldne bo otvoritev pedagoškega tedna, nakar bodo sledila tri predavanja. Docent dr. Stanko Gogala bo govoril o sodobnem pedagoškem prizadevanju, g. dr. Zwitter o državljanski in narodni zavesti in g. prof. Čopić o učiteljski sodelavci. Naslednjega dne 20. avgusta bosta govorila g. Kontler in Jurančič, prvi o pouku v elementarnem razredu in drugi o učitelju na vasi. Tretji dan bo le eno predavanje. G. Ledinek bo razpravljal o strnjemem in predmetnem pouku. Popoldne bodo porabili člani pedagoškega tedna za izlet. Četrty dan, torej 22. avgusta, bo zopet troje predavanj. O spoznavanju šolskega razreda bo predaval g. Menec, o učitelju kot socialnem delavcu g. Vodetova in o šoli in starših g. Kobličica. Predzadnji dan bodo predavali g. Schmidt in Zor ter g. Černejeva. Teme »Poklicna vzgoja«, »Občje kultiviranje učitelja« in »Moderna učila v ljudskih šolah« bodo izpolnile ta dan. Zadnji dan dopoldne bosta razpravljala g. dr. Kolarič in dr. Ozvald, prvi o pouku materinske in ljudski šoli in drugi o izbiranju izredno nadarjenih učencev.

Za pedagoški teden je med učiteljstvom veliko zanimanje in ni dvoma, da bo tudi ta tečaj, kakor vsi prejšnji, dosegel svoj namen.

Iz Kranja

— Dežurna služba zdravnikov OUZD v mesecu avgustu bo razdeljena sledeče: 4. avgusta dr. Bežić Josip, 11. avgusta dr. Bežić Josip, 15. avgusta dr. Herfort Joža, 18. avgusta dr. Pance Pavel, in 25. avgusta dr. Vrtnjak Vinko.

— Jubilej Prešernove kočje na Stolu. Včeraj je minilo 30 let, odkar je SPD podružnica v Kranju oficijelno otvorila planinsko postojanko na Karavankah, ponosno Prešernovo kočjo na Stolu. Kaj je pomenilo v tistih časih dobiti novo slovensko postojanko, nam pojasni tedanji polčez. Takratni planinci, od katerih jih še nekaj živi, so se le predobro zavedali tega dela, ki je rodilo tako lepe uspehe. Današnje razmere ne dopuščajo, da bi jubilej veličastno proslavili, kar bi bilo na mestu, saj nosi kočjo ponosno ime našega pesnika pravka. Ker pa tega ne bo moglo storiti, bodo planinci 11. t. m. vsaj skromno praznili jubilej na najvišjem vrhu Karavank. Planinci, ki bodo pohitili ta dan na Stolu, da proslave obletnico kočje, bodo gotovo navdušeni nad delom podružnice v

Kranju, ki bo v teh časih posvetili nekaj uric v naših gorah pesniku Prešernu po kateri je imenovana tudi kočja in graditeljem kočje. Planinci, na svidenje!

— Kino v Svinjski predvaja od petka do nedelje dva filma, in sicer »Angeli gar-jovih lice« in »Arsene Lupin«. Opozarjamo na jubilej ob drugi obletnici kina od 10. do 20. avgusta. Ogledjte si program.

— Dela na cestah napredujejo hitreje. Od preteklega tedna dalje so bila dela na modernizaciji cest pospešena in je državna cesta po mestu že v vsej širini zgotovljena. V zadnjih dneh je bil izvršen tudi priključek na že izgotovljeno betonirano cesto Kranj-Naklo. Vzdolž novozgrajene ceste so že pričeli s polaganjem robnega traka. Dotim je v zgornjem delu treba položiti le še kocke, pa bo po Jelenovem klancu treba urediti še drugo polovico ceste, pozneje pa še hodnike za pešce, nakar se bo pristopilo šele k tlakovanju s kockami.

— Kino Narodni dom predvaja v četrtek in petek film »Kodjaki milijonar«, v soboto in nedeljo pa »Ljubljene Oxforda«.

— Občina je pričela z gradnjo poti za zvezo ceste na Golnik in Blejske ceste. Pot bo nekoliko širša od sedanje in bo vodila med Guklerjevo in Zupančičevo vilo mimo Miklošičeve. Prahove in Pahorjeve in bo izstopila nekoliko višje nasproti Jegličeve hiše na novo urejeno Blejsko cesto. Večja dela bodo morala biti izvršena tik do priključka na Blejsko cesto, ki leži precej nižje.

Boleznica

KOLENDAR

Danes: Četrtek, 1. avgusta: Vozl Sv. Petra, Vera

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: zaprt

Kino Sloga: Trije legionarji — trije mušketirji

Kino Union: Dan po ločitvi

Kino Šiška: Tarzan junak

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 41, Trnkoczy ded. Mestni trg 4, Ustar, Selenburgova ulica 7.

Ozpod sita

Čas sedanja in tempo življenja je danes tak, da te za vsakim grmom čaka smrt. Zbojš se je, neveste kočene, ki ne poznajo obzirnosti, in napne črepijo, da bi iztuhlati način, kako zdigniti dušo k telesu in s tem rešiti kožo.

V tak čas in uro nerodno stopi v stanovanje človek, velik, močan, poln zdravja in krvi. V dobro voljo te spravi njegova pojava, tem bolj, ker se vsede za mizo, ne da bi te vprašal za dovoljenje, in pove: sem ta in ta, od tega in tega zavoda. Vrsto »bonite«, ki jih nudi njegovo zavarovanje, ti nasteje, in vse to za pičlih nekaj sto okroglih na mesec, ki zagotovo tebi pogreb s parom konj in žalujoči vdovi primerno do. Vraga — zapiše se mu s plačo in inventarjem.

Zatem pride zdravnik. Pretiplje te in ovoha, pozanima se o zdravju pljuč in možgan tvojih prednikov skozi nekaj rodov, mimogrede povpraša po hemoroidih in se odpravi. Za spomin mu odstopiš frakelj lastne vode in lahko se oddahneš.

Potem se oddahneš skozi tri ali štiri mesece. Z obredmi si povrnil ugodnemu nastovu stroške in plačal poti. Rad bi potpel in žrtvoval, zlasti ob spominu na lep pogreb in žalujočo vdovo. V to pa se vmeša višja sila. Obutev ti podrži in obleko, štruco in solato. Vse lepo po odstotkih, da bi se je ne ustrašil.

Ustrašil se je vendar in odpoveš najprej izdatke, ki bi te prikrajšali pri skledi in izdatki. Sem spada v prvi vrsti zavarovanje. Odpoveš! Kaj ne boš, človek božji!

Pa zavod ne pomisli, da ti je višja sila podržila življenje še za nekaj več od pri-sejke za zavarovanje. Plačaj — piše — vsaj za leto dni, ker sledi v nasprotnem primeru tožba. Tako stoji tudi v pogodbi. Ni pa ugodni nastov napisal v pogodbi, kako bo s prispevki, ki si jih vplaveval že leta, ako se ti zatakne en sam obrok.

Dolžnosti, dolžnosti, prijatelj dragi, za pravice se lahko pridružiš Jernej!

Iz Maribora

V nedeljo z avtobusom na Pohorje

Maribor, 31. julija

Dva, ki kolikor mogoče ustrezno obklistva, ki se želi udeležiti slavnostne otvoritve in blagoslovitve ceste Reka—Sv. Arah, v nedeljo 4. avgusta bodo avtobusi mestnih podjetij Maribor vozili izven običajnih rednih voženj po razpoložljivih avtobusih se posebej, kakor sledi:

V soboto dne 3. t. m. bodo odpeljali avtobusi ob 6. zvečer z Glavnege trga do Sv. Arah na Poh., če bo dovolj potnikov za te vožnje.

V nedeljo, dne 4. t. m. bodo pa vozili avtobusi z Glavnege trga do Sv. Arah vsake pol ure, in sicer prvi avtobus ob 5. zjutraj, zadnji pa ob 8., tako da bodo lahko vsi še pravočasno prispeli k slavnosti. V nedeljo popoldne bodo avtobusi vozili od Sv. Arah v Maribor ob 3. popoldne. En avtobus bo vozil od Sv. Arah v nedeljo ob 11. popoldne.

Vozna cena za vse avtobuse, ki vozijo izven voznega reda kot posebne vožnje, ostane ista, kakor za običajne redne vožnje, ne veljajo pa popusti.

Vsa natančnejša navodila se dobijo v pisarni Osrednje avtobusne postaje na Glavnem trgu v Mariboru, telefon 22-75.

— Vreme. Tezenska vremenska postaja napoveduje za mariborski okoliš spremenljivo in oblačno vreme. Toplota se ne bo mnogo spremenila. Včerajšnja najvišja temperatura je bila 21.4 C, najnižja pa 11.8. Davi ob 9. je toplomer kazal 19.6 C.

— Tujski promet na Bledu. Tujski promet se na Bledu kljub svojedannemu pesimizmu, s katerim smo gledali na razvoj letošnje sezone, razvija dokaj zadovoljivo. Bled ima sedaj že preko 1000 gostov, med njimi tudi 62 inozemcev. Med Jugoslovani so na prvem mestu Beograjčani (308), ki jim sledijo Zagrebčani z 265 gosti. Voda v jezeru je toplja 24 do 26 C. Zahvališča so odprta ter je življenje na Bledu zelo družabno. Najavljajo se vedno več novih gostov, tako da moremo govoriti o dokaj dobri tujskoprometni sezoni na Bledu.

Izredne doklade za državne uslužbence Važna načelna pojasnila finančnega ministra k temu perečemu vprašanju

Posebno sporočilo novinarjem se je ti-kalo izredne doklade za državne uslužben-ce in splošnega gospodarskega, socialnega ter uradniškega vprašanja v Jugoslaviji. Minister dr. Šutej je izjavil glede tega:

V novem proračunu sem zahteval od vlade, da mi dovoli znižanje materialnih izdatkov za 20 odstotkov. V proračunu 1939/40 so bili materialni izdatki znižani za 10 odstotkov, v dvanajstinih za prve štiri mesece tekočega proračunskega leta za 15 odstotkov, v dvanajstinih za naslednjih 8 mesecev pa imam pravico, da zadržim pri materialnih izdatkih 20 odstotkov. Jaz sem moral poskrbeti, da najdemo na ka-kršen kolli način potrebna sredstva, da se končno uredijo prejemki državnih uslužbencev. Na drug način se to ni moglo do-seči. Vse, kar smo dobili, smo morali tudi izdati. Od 1. aprila dalje smo morali izdati za izredne izdatke 200 milijonov, se-daj zopet nadaljnjih 100 milijonov za ne-pričakovane izdatke. S prihranki, ki bodo doseženi pri materialnih izdatkih, bo ustvarjena rezerva, s katero bomo mogli izboljšati prejemke državnih uslužbencev. Najtežji mesci so minili in sedaj prihajajo boljši časi.

Sedaj lahko objavite, da bo jutri ali po-jutrišnjem izšla uredba, ki je že podpisana, o izredni dokladi državnih uslužbencev in upokojencev. Po uredbi bodo znašali efektivni izdatki 700 milijonov, za katere bomo našli pokritje s prihranki. Izredne doklade niso velike. Od njih so izključeni vsi državni uslužbenci od četrte skupine na-vzgor, dobivali pa jih bodo vsi državni uslužbenci do vključno pete skupine. Iz-redne doklade so namenjene delavcem, nižjim in srednjim kategorijam državnih uslužbencev. Za vsakega otroka bodo do-bivali po 50 din mesečno izredne doklade, kar znaša skupno 285 milijonov po pri-bližni kalkulaciji. Izredne doklade za po-samezne uslužbence bodo znašale 100 do 200 din; srednji in najnižji, ki jih je naj-večje število, dobe več, višje kategorije pa manjše. Znano mi je, da je mnogo držav-nih uslužbencev, ki so dobivali na roko komaj 600 do 800 din, a so oženjeni in imajo lepo število otrok. Znan mi je primer v Sarajevu, kjer je družinski oče 9 otrok, katerega enemu sem jaz celo boter in od katerih je nastarejši star komaj 16 let, dobival na mesec kot mojster v že-lezniški delavnici komaj 740 din. S tem ni mogel živeti. Sedaj bo dobil 9 krat 50 din za otroke, in še sam 200 din izredne doklade tako da bo njegov položaj vsaj nekoliko izboljšal. Tega nisem smel prej povedati, ker sem zahteval od vlade, da izda najstrožje ukrepe glede stabilizacije cen, da bi to malenkostno povišanje pre-jemkov državnih uslužbencev vsaj neko-liko zalagilo. Jaz sem prvotno izključil tudi peto skupino, toda vlada je sklenila, naj se pri tem povišanju upošteva tudi peta skupina. Tako znaša sedaj povišanje letno 671 milijonov din. To pomeni, da moram vsak mesec dobiti novih 60 milijon, za izplačilo osebnih prejemkov državnih uslužbencev. Ker je vlada vključila v to povišanje tudi peto skupino, znaša sedaj skupno povišanje 690 do 700 milijonov di-narjev. Uredba je gotova in bo pojutrišnjem, ko se vrnem v Beograd, objavljena, izplačevanje te izredne doklade pa se bo pričelo 1. septembra.

Naglasiti moram da to povišanje ne gre v okvir prejemkov, ki se štejejo za pokoj-nino, prav tako pa je ta izredna doklada prosta vseh taks in odbitkov za razne fon-de in za davke. Ta doklada ne tvori se-stvarnega dela rednih prejemkov, marveč sebnost izredno doklado, od katere se niti ena para ne sme odbiti. Ta izredna dokla-da se bo izplačevala vse tako dolgo, dokler bodo trajale sedanje izredne prilike. V tej zvezi moram naglasiti, da epada naša drž-ava v vrsto uradniških držav. Če pa po-gledamo z druge strani, pa vidimo, da smo kmečka država. Zato se moramo vprašati, kaj ima naš lačen kmečki narod od tega aparata. Vlada se že bavi se tem, da uredi to vprašanje. Ob priliki nedavnih izjav v listih sem naglasil, da nisem prišel na to mesto zato, da bi vršil funkcijo naj-višjega uradnika, marveč zato, da ustvarim druge predpogoje in druge osnove za pospeševanje splošne narodne proizvodnje. Brez tega ne more biti zdrave politike. Kaj bomo storili, to boste kmalu slišali. Pripravljalni dela so že v teku, a vse to zahteva tudi velika denarna sredstva. Ta sredstva ne morejo biti v proračunu, mar-več jih moramo iskati izven proračuna, upam pa, da jih bomo našli.

Ali s posojilom?

O tem se ne govori. Mi smo marsikaj pustili tako, da ni poudarja za krik in vik. Mi ne uničujemo gospodarstva, nego ga podpiramo. Je pa mnogo razlogov, ki zahtevajo, da postavimo splošno proizvodnjo na popolnoma drugo osnovo, a zato so po-trebna sredstva. Pri delu za dvig splošne proizvodnje ni dolžna delati samo vlada, marveč mora sodelovati ves narod, oni ki imajo več, bolj, oni, ki imajo malo, pa te-mu primerno.

Še nekaj bi želel povedati.

Mi smo država, ki ima dovolj delovne sile, ki išče zaposlitve ali je ne more naj-

Iz ministrovega poročila o novem proračunu

Nova uredba o proračunskih dvanajstinah za dobo od avgusta 1940 do marca 1941 je sprejeta kot uredba o dvanajstinah za mesece od aprila do julija 1940 na podlagi člena 103 in člena 116 ustave.

Evropska vojna je povzročila v vojujo-čih se in v nevtralnih državah neke mot-nje, ki se kažejo v gospodarstvu in finan-čnem prizadetih držav, katere so bile pri-siljene izvesti izredne ukrepe, da so lahko koo izrednim razmeram. Tudi mi se nismo mogli izogniti tem razmeram in težka med-narodna situacija je povzročila kakor v vseh drugih državah težko krizo, ki zahteva, da se posveti vsa pozornost činite-ljem, ki vplivajo na gospodarsko in finan-čno življenje.

V takih razmerah ni bil izdelan še noben naš državni proračun in vlada je imela težko nalogo, da izdela proračun, ki bo v skladu z novimi razmerami, a ne bo iz-črpal finančno moč gospodarstva in držav-ljanov. Večje zahteve je bilo treba staviti finančno močnejšim slojem, da v svojem interesu dajo več v korist ekonomske slabšim, od katerih ni bilo mogoče še več zahtevati, ne da bi bil njih obstoj s tem ogro-žen. Vlada je bila celo primorana izvesti določena olajšanja in razbremenitve, da obvaruje gospodarske propasti slabšeje sloje.

Izredne finančne ukrepe so morale pod-vzeti tudi druge države, toda v primeri s temi so mere, ki jih je izvedla naša država, zelo blage in obzirne. Res pa je, da bo morala tudi Jugoslavija, če se bodo izred-ne razmere nadaljevale, uvesti nove mere, da se zadovoljijo nove velike potrebe.

V ilustracijo so navedeni nato v eks-poziciji finančni ukrepi držav v Evropi gle-de na vojno stanje v Evropi. Navedene so izredne mere za vzdrževanje proračun-skega ravnotežja v Nemčiji, Angliji, Fran-ciji, Belgiji, Nizozemski, Švici, Rumuniji, Bolgariji, Turčiji, Grčiji in Madžarski.

Finančni uk

DANES ob 16., 19. in 21. uri II. DEL PUSTOLOVNEGA FILMA
Trije legionarji - trije mušketirji
Modernizirana verzija po romanu A. Dumas-a.
KINO SLOGA, tel. 27-30

Danes zadnjikrat! Dan po ločitvi
Duhovita komedija Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
KINO UNION, z Luiso Ullrichovo in Hansom Söhnkerjem v glavnih vlogah.
Obenem predvajamo najnovejši barvan modni film!

DNEVNE VESTI

— Informativno potovanje zastopnikov našega gospodarstva v Rusijo. Na nedavni konferenci zastopnikov industrije mila, ki ji je tudi začelo primanjlkovati surovin, je bil sponzor predlog, da bi odstopovali zastopniki našega gospodarstva v Rusijo, kjer bi se med drugim zanimali tudi za surovine, potrebne industriji mila. Že na tej konferenci je bila izražena želja, naj bi se zanimala za možnost nabave vseh, naši industriji potrebnih surovin. Zastopniki našega gospodarstva proučujejo zdaj to vprašanje in so pripravljeni potovati v Rusijo na svoje stroške.

— Konferenca med zastopniki naše in bolgarske poštne uprave. V Beogradu so trajala več dni posvetovanja zastopnikov naše in bolgarske poštne uprave. Včeraj so bila ta posvetovanja končana. Med drugim je šlo za izenačenje poštne tarife za obe državi, za znižanje brzojavnih in telefonskih taks, za zboljšanje telefonskih prog in za napravo novih. Delegaciji sta proučili možnost razširjenja in zboljšanja pošto-brzojavno-telefonskega in radijskega prometa med obema državama. Prišli sta do zaključka, da je treba znatno znižati sedanje pošto-brzojavno-telefonske tarife med Jugoslavijo in Bolgarijo ter povečati število telefonskih zvez. Danes so bolgarski delegati odstopili iz Beograda.

— Prepričanje med tovarnami olja. Med tovarnami olja je nastala nenavadna polemika predvsem zaradi okrožnice, ki jo je izdala »Prva hrvatska tovarna olja«. V tej okrožnici je rečeno, da Prva hrvatska tovarna ne more prodati niti kilograma olja v druge banovine, dokler ne bo imela banovina Hrvatska dovolj velike zaloge za svoje potrebe. V drugih banovinah pa očitajo Hrvatim, da je njihova tovarna olja nabavljala surovine tudi pri njih in ne le na Hrvatskem. Zaradi pomanjkanja olja zadnje čase je nastala med posameznimi tovarnami tudi prava tekma, kdo se bo bolj založil s surovinami za novo kampanjo. Nekateri listi trde, da je pomanjkanje olja le navidezno ter da olje lahko dobite pri nekaterih trgovcih »pod roko« po znatno višjih cenah. Trde tudi, da ni verjetno, da smo porabili toliko olja zadnje čase, ko ga nismo izvažali. Tovarne olja baje tudi protežirajo nekatere trgovce, medtem ko drugim olja ne posiljajo. — Komedijo z oljem bi res bilo treba odpraviti in trdo naj bi stopili na prste vsem spekulantom. Izdano je bilo že toliko odredb proti brezvestnim spekulantom, da bi spekulacijo lahko preprečili tudi v tem primeru, če bi pokazali le nekaj pripravljenosti za to.

— Crikvenica je polna gostov. Ob tem času so imela jadranska kopališča navadno največ gostov. Letos so pa na Jadranu kopališča skoraj prazna. Znatno boljše je položaj v Hrvatskem Primorju. Crikvenica je polna gostov, pa tudi Kraljevica, Selce in Novi se ne morejo pritoževati glede sezona. V Crikvenici so imeli 23. julija 1708 gostov ali 389 manj ko lani, odnosno 268 manj ko predlanskim in 260 manj ko leta 1937.

— Italijanski list o gospodarskem položaju Jugoslavije. Včerajšnja v Turinu izhajajoča »Stampa Serrae« priobčuje članek o gospodarskem položaju Balkana, v katerem piše zlasti o gospodarstvu naše države. Jugoslaviji primanjkuje surovin za industrijo. Zato se je nedavno pogajala z Rimom, Berlinom in Moskvom. Vendar pa niso še odstranile težave, na katere je naša jugoslovenska industrija z Italijo, naj bi se po zadnjem sporazumu dosegla izmenjava blaga v znesku blizu ene milijarde lir letno. Italija prodaja Jugoslaviji tekstilne surovine, stroje in riž, uvozi pa iz Jugoslavije kmetijske pridelke, živino in les.

— Avtobusni promet v Dalmaciji bo ustavljen? Zaradi pomanjkanja pnevmatik so morali na nekaterih avtobusnih progah v Dalmaciji promet že ustaviti. Nevarnost je, da se bo ustavil promet na vseh dalmatinskih avtobusnih progah. To bi pomenilo hud udarec za gospodarstvo Dalmacije, kjer je malo železniških zvez.

— Tudi letina riž, ječmena in ovsja je slaba. Iz Vojvodine poročajo, da bo letos tudi letina riž, ječmena in ovsja znatno slabša od lanske. Največ ječmena pridelajo v vrdarski banovini, kjer pa bo letos letina zelo slaba. Nekoliko boljše bo letina ječmena v banovini Hrvatske. Zaloga lanskega ječmena in ovsja so pa že povsem izčrpane.

— Potujočemu občinstvu so zelo ustregli. Z zopetno uvedbo brzih vlakov št. 9 in 10, tako zvanih sezonskih brzovlakov na progi Ljubljana-Beograd in nazaj, je generalna direkcija zadostila v veliki meri želji potujočega občinstva, ki si je predvsem želela kasnejšega odhoda iz Ljubljane ali pa prejšnjega prihoda v Ljubljano. Ta brzovlak odgovarja zlasti potrebam trgovskega in splošnega gospodarskega sveta, saj lahko pred odhodom zvečer še opravi vse posle in povračila, pri povratku pa je lahko jutraj ob osmih že v pisarni. Prav posebno je pa ustrezno potnikom, ki pridejo z zadnjimi vlaki v Ljubljano s podeželja, saj ima brzovlak št. 9, ki odhaja iz Ljubljane ob 22.10 res ugodne zveze. Dolenjski zadnji vlak prihaja v Ljubljano ob delavskih ob 20.21, Gorenjski lahko pridejo z vlakom ob 21.50, iz Kamnika je zadnji vlak ob 21. uri, z Vrhnike pa zadnji vlak ob nedeljah ob 21.30. Tega vlaka se bodo gotovo posluževali potniki proti Osijeku, saj traja njih postanke na postaji Strizivcaja-Vrpolje le 6 minut. Nadalje je ta vlak najprimernejši za potnike za Vojvodino, ker ima za Novi Sad zvezo v Stari Pazovi s postankom 30 minut. Tudi potniki, ki potujejo preko Beograda dalje proti jugu se bodo posluževali tega vlaka, ker je na ta način čakanje v Beogradu skrajšano le na dobri dve uri. Radi manjših frekvenc je ta brzovlak tudi mnogo udobnejši, z njim potuje v primernejšem času in brez gneče. Brzovlak št. 10, ki odhaja iz Beograda ob 20.58 in prihaja v Ljubljano že ob 7.40, ima pa tudi dobre zveze s slovenskim podeželjem, tako na

Gorenjsko ob 8.00, na Dolenjsko ob 7.50, v Kamnik ob 8.10 ter na Vrhniko ob 7.45.

— Doma izdelana aparatura za zvoci. V Zagrebu je bila nedavno ustanovljena tovarna radijskih aparatov, ki je tretja v Jugoslaviji. Baje so v naši državi izdelani aparati zelo dobri, obenem pa za 20 do 40% cenejši od inozemskih. Za izdelovanje se porabi 65% domačega in samo 35% inozemskega materiala. V Zagrebu so izdelali že prvo aparaturo za zvoci film, in sicer za kino Jadranskega strazbe.

— Nova pohorska cesta v ljubljanskem radiu. Zanimivo turistično predavanje o novi pohorski cesti Reka-Sv. Arah, ki bo prometno slovesno izročena v nedeljo 4. t. m., bo v ljubljanskem radiu jutri ob 14.10 v okviru tedenskega turističnega pregleda tujkoprometne zveze.

— Novo povijanje odkupne cene za ricinovo in laneno seme. Zaradi povečanja potrebe je trgovski minister odredil, da se znova povisa odkupna cena za laneno in ricinovo seme. To je že tretje povijanje odkupnih cen ricinusa v tekočem letu. Ricinovo seme se je kupovalo po 500 din 100 kg in sicer oluščeno, laneno seme pa po 440 din.

— Pravilnik o hmeljarskih združenjih. Na temelju uredb o hmelju, objavljene v marcu, je kmetijski minister izdal te dni pravilnik o hmeljarskih združenjih. Hmeljarska združenja predstavljajo odsej sredstva za kontrolo nad proizvodnjo hmelja. Razlogov za to kontrolo je več.

— »Putnik« lahko izdaja tudi čke in kreditna pisma za Madžarsko. Po poblasti Narodne banke lahko ravnanstvo Putnika v Beogradu izdaja poleg drugih plačilnih sredstev tudi čke in kreditna pisma za Madžarsko.

— Trgovinska pogajanja s Turčijo. Takoj po prihodu naše delegacije v Ankaru so se pričela trgovinska pogajanja med Turčijo in Jugoslavijo. V prvi polovici tekočega leta se je znižal uvoz med obema državama na 288.923 turskih funtov, izvoz pa na 141.475. Turcija se najbolj zanimajo za naše železo, jeklo, gradbeni les in papir. Jugoslavija pa na rada uvažala iz Turcije čimveč bombaža.

— Velika letišča boksita v Črni gori. Za boksit je čedalje večje zanimanje v Črni gori in na delu je več raziskovalcev. Eden izmed njih je odkril zadnje čase velika letišča boksita v raznih krajih Črne gore. Ta letišča so ocenjena na 60 milijonov ton rude. Te dni se je mučila strokovna komisija v Črni gori in ocenjevala odkrita letišča. Dosele niso še izkoristili v Črni gori nobenega letišča boksita, predvsem zaradi slabih prometnih zvez.

— Kdo je ponesrečenec? Svoči so radovoljshi reševalci prepeljali z avtomobilom v bolnico okrog 30 letnega neznanca, ki je imel hudo poškodbo na glavi in je bil nezavesten. Reševalci so povedali samo, da je bil neznanec potožen na cesti nekje pri Lescah. Neznance, ki ima najbrž počeno lobanjo, ni imel pri sebi nobenih dokumentov, zato tudi danes še niso mogli ugotoviti, kdo je.

— Nesreče. 17letnega hlapca pri A. Zupančiču na Poljanski cesti Franca Jeketa, je včeraj vgriznil konj v levo roko. — 30letni hlapec Anton Jazbec iz Izakov je včeraj stopal pred dvopločnim vozom, pa se je nenadoma spotaknil in padel. Konj se šli čezenj z vozom in je Jazbec dobil hude notranje in tudi zunanje poškodbe. — Na 3letno delavko Alojzijo Peršle iz Blešč pri Caturu se je včeraj zvalila težka skala in ji zmečkala desno nogo v stopalu. — Soferja Franca Cajzla je pri Cerknici podrl neznan avtomobilist. Cajzel je padel z motornega kolesa, na katerem je sedel in si zlomil desno nogo. — V bolnico so prepeljali tudi posetnikovo ženo Marijo Menard iz Hotečevšice, ki je padla z voza in se hudo poškodovala po hrbtu.

— Hiralko je pretepel. Iz Sostrega so včeraj prepeljali v ljubljansko bolnico 35letno hiralko Pavlo Keber, ki jo je na vasi pretepel neki domačin in sicer tako, da je poškodovana po vsem životu. Kaj je bil povod divjaškemu napadu, bodo ugotovili orožniki.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo spremenljivo oblačno, rahle krajevne padavine. Včeraj je znašala najvišja temperatura v Dubrovniku 30, v Splitu 28, v Kumboru 27, v Beogradu in na Rabu 24, v Zagrebu 23, v Ljubljani 22, v Sarajevu 21, na Visu 20, v Mariboru 18. Davi je kazal barometer v Ljubljani 764,5, temperatura je znašala 13,6.

— Huda nesreča. Včeraj ponoči se je v Zagrebu hudo ponesrečil strojni ključavničar Anton Sterle. Šel je čez železniško progo, pa ni opazil, da se približuje lokomotiva, ki ga je zadela, da je odletel daleč s proge. Pobit se je glavi in vsem telesu, zlomilo mu je tudi desno nogo in roko, tako da je njegovo stanje precej nevarno.

— Smrt pod vlakom. V terek zvečer se je pripetila med postajama Ljeska in Dubočana na industrijski progi Prijedor-Ljubija huda nesreča. Vlak je povozil 40letnega kretničarja Savo Radica, očeta treh neposrednih otrok. Nesrečnik je padel s tovornega vlaka in kolesa so ga razmesarila.

— V 100 metrov globok prepad je padel. V neposredni bližini Jakva v Podmilcu se je v terek zvečer ubil 10letni pastirček Rajko Martinović. Padel je ovce in kozo, ki so zašle proti strmi skali, ob kateri je globok prepad. Pastirček je stopil za njimi, pa se je spotaknil in padel v 100 m globok prepad, kjer je obležal mrtev.

— Mater je pretepel in se nato obesil. Včeraj zjutraj se je obesil v Subotici 18letni Bela Sabik. Našli so ga mrtvega na jablani v vinogradu. V terek je prišel pijan domov in ko mu je mati očitala, da pijančuje, jo je pretepel, potem pa izjavil, da se bo obesil, kar je tudi storil. — Stavil je, da bo ustavil vlak. V terek popoldne se je moral osebni vlak pri mestni klavnic v Osijeku ustaviti. Na progi je namreč sedel neki 16letni fantič, ki se ni hotel umakniti in tako je bil strojevodja prisiljen ustaviti vlak. Misli je, da si hoče fantič končati življenje. Ko je pa vlak ustavil, se je dečko brž umaknil s progo

in zbežal. Policija je ugotovila, da so fantiči na sosednem travniku brcali žogo, pa je eden stavil, da bo ustavil vlak. Stavo je dobil, za svojo vestnost pa bo dobil še drugo plačilo.

Iz Ljubljane

— Jutri bo bronasti del kraljevega spomenika sestavljen. Včeraj je delo pri sestavljanju spomenika nekoliko zastalo, ker so čakali, da delavci najprej opazijo odriše ter tako vsaj delno zakrijejo spomenik. Vsak spomenik mora biti pač do odkritja zakrit. Delo v Zvezdi je privlačilo cele množice radovednežev, ki so precej nerodno prodajali zija. Zdej ne bodo prišli več na svoj račun. Danes nadaljujejo delo pri sestavljanju spomenika. Jutri bo spomenik že sestavljen, s čimer pa seveda še ne bo končano vse delo. Še kakih deset dni bodo imeli livarji dela, preden bodo zvezali z zakovicami sestavne dele kipa. Napovedujejo, da bodo delali precej hrupa, kajti tako velika bronasta skulptura lahko zveni ob udarcih celo močnejše kakor velik zvon. Toda to zvenenje ne bo čisto in uglašeno ter smemo upati, da se Ljubljancem v teh pasjih dneh vsaj nekaj časa ne bo dremalo.

— J Lep dar g. Poldega upaniča Mestnemu muzeju. G. Polde Zupančič gostilničar in posestnik na Jesličevih cesti ter predsednik prostovoljnih gasilcev, ki si je za napredek šentpetrškega okraja pridobil že mnogo zaslug, je te dni izročil Mestnemu muzeju olinato sliko Marije Pomagaj. Ki je nekoč krasila staro kapelico na Frškovcu. Ko so v Prisojni ulici sezidali prve hiše, se je morala kapelica umakniti cesti. Slika ki predstavlja takozvano Marijo Pomagaj iz Pasave, je nastala v začetku druge polovice prejšnjega stoletja in je zanimiv spomin na zgodovino našega mesta. Pred to sliko so ljubljanci v procesiji romali na Frškovec prosit pomoči, ko je Ljubljano obiskal strahoviti potres leta 1895. Še mnogo let pozneje se je vsako leto na veliko nedeljo popoldne vila procesija iz stolnice k tej Mariji Pomagaj. — Ime Frškovec razlagajo na različne načine, a pater Marko Pohlja ga je v svojem slovarju spravil v zvezo z nemškim »Richtstade« to se pravi, z moriščem. Staro ustno izročilo, da je bilo na Frškovcu morišče, so potrdile nekatere naide iz novejšega časa, ko so pri kopanju kanalov našli na kosti kar na morišču pokopanih smrtnih žrtev.

— J Ne bank, temveč hranilnica. Včeraj smo v rubriki »Izpod sita« poročali o kričečem primeru nezgode bolnega vlagatelja, ki ne more dobiti lastnega denarja iz denarnega zavoda, da bi nadaljeval svoje zdravljenje. Ne gre pa za banko, temveč za hranilnico, ki ima v Ljubljani samo podružnico.

— J Pester gasilski nastop na Barju. Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-Barje priredi v nedeljo ob 15. na posvetstvu tovariša predsednika Ivana Vrbinca na Peruzijev cesti poleg Gasilskega doma javen nastop s pestrnim sporedom. Sodelovalni bodo vsi člani in članice ter naraščali. Na sporedu je rajalni nastop članov in članice s prostimi vajami na napetu »Napredaj zastave slave« in nastop naraščala s sekirami. Višek prireditve pa bo obramba proti bombnemu napadu aeroplanov na improvizirano vasio, v kateri bodo izbruhili veliki požari. Tu bodo barjanski gasilci pokazali, kaj zmorejo tudi njihove članice, ki bodo tovaršem prihitele na pomoč z veliko motorno brizgalno, in pa samaritanke, ki bodo s svojim nastopom poučile občinstvo, kako se žrtvam zračnega napada v prvi sili pomaga. Po javnih vajah se bo na večbališču in v vseh prostorih gostilne g. Ivana Vrbinca razvila leno pripravljena prosta zabava. Na pomoč!

— J Tatvine. Karol Zidar iz Ljubljane se je oni dan ponudil v neki gostilni v Kolodvorski ulici, kjer mu je tat ukradel iz žepa listnico s 3000 din. — Iz kleti na Cesti 29. oktobra 1. je nekdo ukradel Ivanu Tovorniku pet kozarcev marmelade in 2 kg mila, v skupni vrednosti 180 din. — Na kopališču Ilirije je vlomil tat v omario za obleko in ukradel dr. Ivanu Marintiču moško uro, vredno 700 din in denarnico s 70 din. — Raz kolesa, ki ga je imel v večji gostilni Nered v Rožni dolini, je nekdo ukradel Ignacu Verliču nov sedež, vreden 100 din. — Pavli Kozamernikovi pa je tat odnesel s kolesa v veži Pražakove ulice 120 din vredno, dinamovsestliko.

— J Kolesa krađejo. Izpred garaže hotela »Union« je bilo ukradeno Marjanu Michlerju rumeno pleskano kolo, opremljeno z dinamom svetilko. Kolo je bilo znamenje »Puche« in je vredno 1800 din. — Staniku Umniku je tat odpeljal črno pleskano moško kolo, znamke »Adler«, vredno 800

din, in sicer izpred hiše št. 9 v Gledališki ulici. — Na Masarykovi cesti izpred Nabavilne zadruge je tat ukradel 600 din vredno, črno pleskano kolo, neznane znamke, Stefanu Skofu. — Izpred Okrožnega urada na Miklošičevi cesti pa je bilo ukradeno 600 din vredno, črno pleskano kolo znamke »Kajzer« Rudolfu Kavčiču. — J Predavanje o povratni priredi jutri ob 20. v salonu gostilne Mrak na Rimske cesti Vrtinarski odsek podružnice SVD v Ljubljani. Predaval bo nadzornik g. Josip Strekelj o vzgoji paradižnikov, kumar in drugih vrtnih plodnic. Vstop je prost za člane in nečlane. — J V nedeljo s Putnikom v Medijske toplice.

Iz Celja

— c Nabori. Dne 15. t. m. bodo nabori v Braslovcah, dne 16., 17. in 19. t. m. pa v Celju. Dan pred naborem in na dan nabora ne sme nihče dajati nabornim obveznikom in njihovim spremljevalcem alkoholnih pijač, tudi ne jabolčnika. Kdor bo prekršil to prepoved, bo strogo kaznovan. — c V kapelici sv. Cirila in Metoda na Molčki peči pod Ojstrico bo v nedeljo 4. t. m. ob 10. planinska maša, ki jo bo opravil župnik g. Suntič. Savinjska podružnica SPD v Celju vabi planince, da se udeležijo maše. Prav tako je vabljeno prebivalstvo Luč. Solčave in tamkajšnje okolice.

— c Uboj na Zeleznem. Včeraj smo poročali, da so vinjeni fantje na Zeleznem pri Veliki Pirešici v nedeljo napadli 47letnega dinarja Martina Mirnika z Zeleznege, ko je šel k sosedu. Napadalcu so ga tako obdelali s koli, da mu je počila lobanja. Mirnika so prepeljali v celjsko bolnico, kjer je v terek izdihnil.

— c Umrla je v terek v Zavodni pri Celju v starosti 77 let znana gostilničarka in posestnica g. Celestina Confidentijeva. roj. Vihernikova. Pokojna je bila odlično narodna, značajna in blaga žena ter je bila med prebivalstvom splošno priljubljena in spoštovana. Svojim sinovom in hčerkam, ki jih je s svojim pokojnim soprogom vzgojila strogo v narodnem duhu, je bila izredno skrbna mati. Bodi li ohranjen lep in trajen spomin, svojemu naši iskreno sožalje!

— c Napadi brez konca in kraja. Ko se je 23letni kočarjev sin Rudolf Prevorski iz Trnoveli pri Celju vračal v terek okrog 19. domov, ga je v Trnovljah napadel neki možki z motiko in ga močno poškodoval po glavi, rokah in nogah. Prevorska so odvali v celjsko bolnico.

— c Umrl je v sredo na Hribu sv. Jožefa št. 50 pri Celju 70letni cinkarški ukočenec Jakob Rojc.

— c Nesreča ne počiva. V Skofiji pri Zibki je padel posestnik Davorin Založnik s kozo. Posledica padca je bila, da sta Založniku ohromeli obe roki in nogi. — V Zabukovci je padel pri delu težek predmet na 35letnega rudarja Stefana Lekšila in mu nalomil desno nogo pod kolonom. — V ponedeljek je padel 32letni občinski tajnik Jernej Kostomaj iz Leskoveca pri Skofiji vasi na cesti s kolesa in si zlomil desno roko v zapestju. Ponesrečenec se zdravi v celjski bolnici.

— c Popravit! V naše včerajšnje poročilo o darilu, ki ga je naklonil generalni konzul v p. g. dr. Anton Nevačan socialnemu skladu Sokolskega društva Celja-matiče namesto venca na srob gđ. Tee Catrove, se je vrnila neljuba tiskovna napaka.

Pravilno se mora glasil, da znaša darilo 100 din.

SOKOL

10 letnica Sokola Lavrica
Dne 11. avgusta proslavi naša marljiva četa desetletnico obstoja. Jubilej bo združen s telednevni nastopom. Ob tej priliki hočemo pokazati sadove vztrajnega in smotnega dela, ki nas je spremljalo skozi deset let. To kar smo v tej kratki dobi dosegli, nas navdaja s ponosom in nam vlija vero v bodočnost. Tudi Petrova petletka ni šla mimo nas, to je pokazal lanski nastop na novem telednevju, ki je bilo zgrajeno z delom in žrtvami zavednih bratov in sester.

Zelesne discipline in jeklene volje ne rahljajo viharji! Strnjenci korakamo, vdani kralju in zvesti narodu za sokolskim praporom, pripravljeni odzvati se klicu mile nam domovine.

Za 11. avgust vabimo vse prijatelje sokolstva na Lavrico, da vidi sadove skupnega dela in prostovoljne discipline. Nastop se bo pričel ob pol 4. na letnem telednevju. Po nastopu bo v parku br. staroste I. Ogriha narodna zabava.

Apeliramo predvsem na okoliška bratska društva, da nam s sodelovanjem pripomorejo k čim sijajnejšemu uspehu. Za bratsko pomoč se bomo častno oddolžili.

Vse za kralja, narod in domovino! — Zdravo!

Smrtna nesreča

Ljubljana, 1. avgusta.
Na postaji v Dev. Mar. v Polju je včeraj izstopil iz potniškega vlaka, ki prihaja ob 13.23 z Zidanega mosta v Ljubljano, 39letni kmetič delavec Josip Fabjan, doma iz Gornjega Potoka v kočevskem okraju. Na postaji pa ni izstopil na peronski strani, temveč je iz stopu iz vagona na napadni strani skočil na drugi tir, a je prav tisti hip pridrel mimo brzovlak, ki odhaja ob 13.10 iz Ljubljane proti Mariboru. Puh brzovlaka je Fabjana z vso silo tresel ob vagon osebnega vlaka, ki je stal na postaji in je Fabjanu počila lobanja. Zgrudil se je in obležal na mestu mrtve.

V Dev. Mar. v Polju je prišla kasneje komisija za orožniki iz Vevč in zdravnikov, ki je ugotovila smrt. Truplo ponesrečenega Fabjana so po komisijem ogledu prepeljali v mrtvašnico v Polju, kjer ga bodo položili k večnemu počitku. Pokojni Fabjan je bil sedaj na 20dnevem vojaškem dopustu, in se je vračal iz okolice Siska, kjer je delal na nekem posestvu, k svoji vojaški enotici v okolici mesta.

Iz Metlike

— Kopališka sezona. Vse kaže, da je kopališka sezona v našem letovišču na višku. Kopališče tujsko-prometnega društva je vsak dan lepo obiskano, saj je Kolpa dosegla 24 do 26 stopinj. Tudi privatno kopališče pri mlinu, ki nudi privatna stanovanja, je docela polno gostov iz Ljubljane in Zagreba. Zal pa je pri sednjem podjetju premalo podjetnosti, ker se še doslej ni napeljala v lokalne prepotrebne elektrika. Kopališki gostje so povsem zadovoljni, še bolj pa bodo, ko bodo odstranjeni vsi nedostaki, posebno glede električne luči in vodovoda.

Pri športu in pri igri, na zraku in na soncu, vedno je potrebno, da si krepite kožo z Niveo! Nivea zmanjšuje nevarnost sončnih opeklin in povzroča, da porjavite hitro in lepo. Ker vsebuje EUCE-RIT, koža popolnoma vsrka NIVEO. Zato se ne prehladite zlahka tudi pri nagli vremenski ohladitvi.

MALI OGLASI

Beseda 50 par. davek posebej. Preklic, izjave beseda din 1.— davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din.

Kako bo končal napad na Anglijo? Kdo bo zmagal?

O tem prerokuje Nostradamus. — Kupite: Nostradamusova prerokovanja
Pišite na naslov: J. Golc, Maribor
poštni predal 32, ter priložite 12.— din v znamkah!

FOTO-AMATERSKA DELA

Izvršuje strokovno, hitro in poceni foto-ateljé Mancini, Ljubljana-Vik, 1765

Poslužite se malih oglasov

»Slov. Narod«

ki so najcenejši!

50 PAR ENTLANJE
azuriranje, vezenje zaves, perila, monogramov, gumbic. — Velika zaloga perja po 7.— din. — Julijana, Gosposvetska c. 12 in Franciškanska ul. 3. 4. L.

KLISEJE
V VEČERAVNE
JUGOGRAFIKA
SVETRA NACI 23

PRODAM

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

OREHOVA JEDRCA

sortiran evetlični med in medic dobiti najceneje v MEDARNI
Ljubljana, židovska ul. 6. 18/1.

SLUŽBE

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

GOSPODICNA

z malo maturo in trgovsko šolo — že izurjena v pisarniškem delu in pri blagajni — išče službo v pisarni ali kot blagajničarka. Nastop po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Vpeljana«.

1500

Najboljši vodnik po radijskem svetu je

„NAŠ VAL“

Sporodi evropskih postaj na vseh valovih, strokovni članki, roman, novela, novice z radijskega in televizijskega sveta, filmski pregled, nagradni natečaj, smešnice.
Izhaja vsak petek in je tudi lepo ilustriran:
UPRAVA: Ljubljana — Kraljeva ulica 5.

HOTELSKA KUHANICE

kakor tudi privatne, 20 natakaric, 30 dekel (z dežele) potrebujemo nujno. V Zagrebu in izven njega je mnogo povpraševanja. — Za pismen odgovor priložite 3 din v znamkah. Izvestiona i služinski zavod Betti Szeidner, Zagreb, Gajeva 27.

POSEST

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

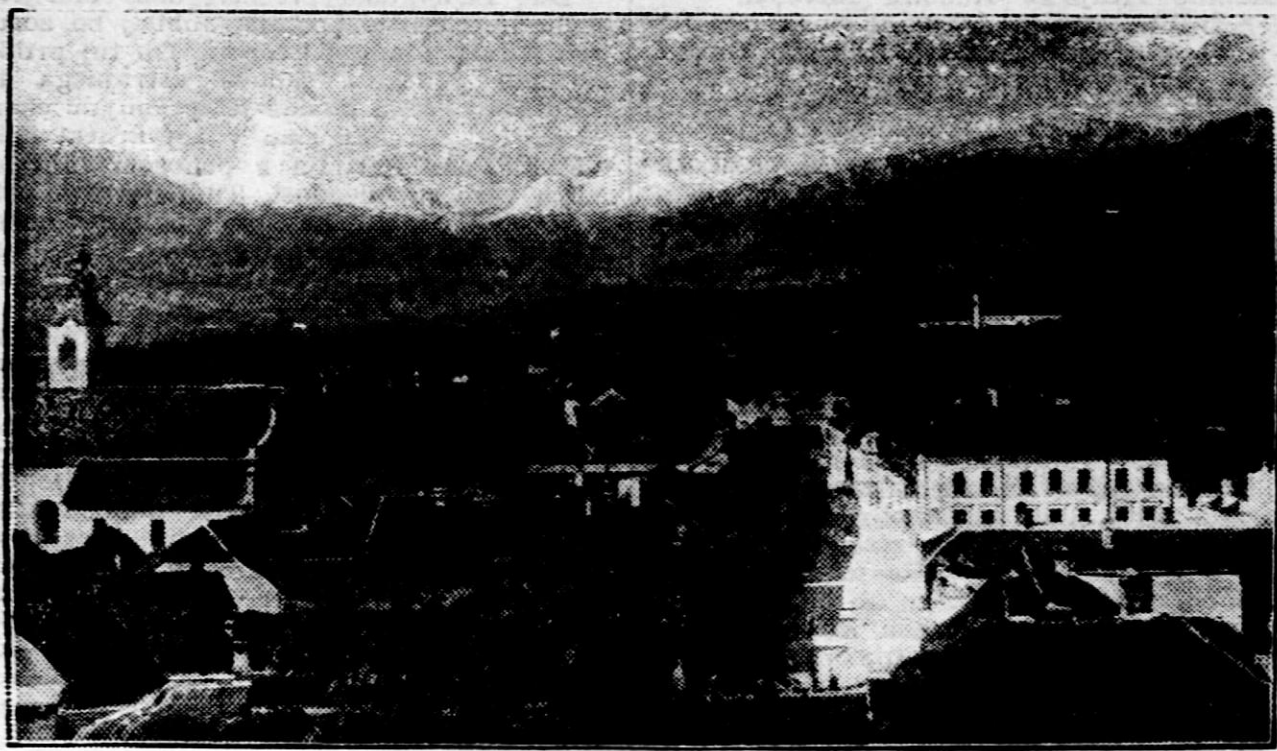
PRODA SE

na prehodu iz Slovenije v Zagreb, blizu Zagreba, v letovišču Samoboru, sredi mesta, tik glavnega trga, velika hiša z vrtom in parcelo ter druge parcele na najlepših položajih. — Prenos brez bremen takoj mogoč. Polize se pri Leonu Spišiču, Samobor, Šmidhenova 3.

1837

Kaj ima Kamnik in kaj še dobi

Ali se Kamničani zavedajo, da je Kamnik najlepši kraj v Sloveniji?

Ljubljana, 31. julija

Življenje teče v Kamniku mnogo bolj počasi kakor Bistrica in Nevljica. To ima sicer tudi svoje dobre strani, kajti Kamnik ima poseben čar zaradi svoje patriarhalnosti. Vendar to ni njegova edina in glavna značilnost. Če si predočite kratke kamniške ulice s starinskimi hišami, kjer koli drugje brez tega čudovitega okvira, predgorja Savinjskih Alp in mogočnih planin v ozadju, brez Bistrice in Nevljice, brez zelenila okoliških gozdov, livad in polj tako okusno razgrnjenih, kakor da je vse to aranžiral največji umetnik — sprevidite da bi brez vsega tega bil Kamnik nič drugega kakor zaspano podeželsko gnezdo. S svojo okolico in po svoji edinstveni legi v prekrasni kotlini, kjer se spajajo tako lepe doline in kjer je svet tudi geološko pester pa vendar skladen. — Je pa Kamnik najlepši kraj v Sloveniji. Mislite, da je Bled lepši? Bled je res lep, toda v zadregi boste, če boste presojali, kje je lepše, če si boste Kamnik ogledali iz vseh perspektiv: predvsem z Malega gradu, z Jal in s Kalvarije nad žalom, od Starega gradu in od Mekinj, s slemena od Košič, če se boste nanj ozrli s poti proti Stranjam in Kamniški Bistrici in če boste prehodili vsaj nekaj tistih tihih poti po travnikih ob Bistrici in Nevljici in drugje v okolici. Katero mesto pri nas ima še lepšo okolico?

KDO SE USTAVLJA V KAMNIKU

Marsikdo morda res Kamnik premalo pozna: Ljubljanci se navadno ne mudijo v njem, ker so se zastrnili v planine, še preden je vlak prispel do Homca. Tisti pa, ki jih mika bolj bližina planin kakor planine same, odhite navadno v Kamniško Bistrico. Tako je Kamnik mnogim le izhodno izletno. Le redki obiskovalci se ustavijo v kamniški okolici, da bi poslušali pesem Bistrice kje nad žalom, da bi gledali n. pr. z Malega gradu, kako se dvigajo oblaki nad planinami ali prelivajo skoraj sivo črno uredno drugo črno barvo na njih in da bi se čudili, kako vse tiho in mirno je v kamniških ulicah, kakor da so te hiše le kulise v nekakšnem filmskem mestu. Ko počasi privozi od Zaprice vlak v mesto kakor tramvaj, ceste nekoliko ožive, vendar se zdi, da je šumenje Bistrice, zlasti ko je narasla, tu vedno močnejše kakor mestni hrup. Blažen mir vlada povsod in pogosto lahko sediš dolgo ure na klopi ob tem ali onem sprehajališču, pa te ne bo nihče zmotil. Ni domačinov, a letoviščarji so še bolj redki.

PRVI VTISI ...

Kamnik je letoviško mesto, ne šele od včeraj, saj je slovel že pred vojno, ko se ni bilo tako silno razvijalo gibanje, ki ga dandanes imenujemo turistični promet. Če bi Kamnik ne postal letovišče, bi ne mogel postati tudi noben drug kraj pri nas. Toda, če obiščeš Kamnik zdaj, nikakor nimaš vtisa, da si prišel v letovišče. Morda bi kdo mislil, ki je prišel prvič v Kamnik, da bo našel hotele, letoviške vile, skrbno negovane parke in kar je še takšnih zunanjih prilaskov letovišč. Začudil bi se postajalci, ki je pa glavna postaja, postopju, ki je tako majhno in skromno, da ne opozarja nase — tudi odlika — a pred njim ga ne bodo pričakovali izvoščki z napisi na čepicah »Grand hotel«. Potem bo vlak še nadaljeval vožnjo v mestno središče, nekaj sto metrov daleč. Tujec se bo začudil, ko ne bo nikjer opazil postojnega poslopja in ko bo zaman povpraševal po garderobi. Opazil pa bo skoraj večji napis od kolibe, ki ga nosi »Kamnik-mestov«. Nastopišča — ali kakor pravimo navadno peron — ni, da se potnik težko umakajo drug drugemu, dokler se ne razidejo z železniškega nasipa po vegastih stopnicah na ozko cesto za nekakšnim obzidjem.

Daniel Lesneur

Krinka ljubezni

154

— Tu, v vašem kabinetu, oče. Hotela sem pravkar vstopiti, pa sem obstala na pragu, videč da niste sami.

— Napačno si mislila o tem vrlem možu, — je dejal markiz in puhnol oblaček cigaretnega dima pod strop. — To je bil delavec, ki nima nič skupnega z apasi, razen da stanuje v okraju Butte in da je slabo oblečen. Prišel je v imenu svojih tovarišev prositi me, da bi se udeležil shoda, na katerem naj bi ljudski govorniki poučili tovariše o tržiščih, ki nudijo zaslužek v prestolnici živčnim nezaposlenim. Prosili so me, naj bi govoril o Valcorji, o industriji kavčuka. Morda so upali, da bom ponudil delo tam tistim, ki ga tu ne morejo dobiti. To je bilo sršenovo gnezdo, kjer so me mogli dobiti med žrela. Napadajo me pogosto med delavstvom pod pretvezo, da zapostavljam na svojih plantažah Indijance in da jih plačujem zelo slabo, dočim roke mojih rojakov ne morejo dobiti dela. V splošnem je bila to prilika, po-

KJE SO JAVNI PARKI?

Ko bi potem gost iskal v samem mestu javni park, smemo dvomiti, da bi ga našel. Sprehajal bi se po mestu, po krivih, ozkih ulicah, kjer bi ga domačini gledali skoraj začudeno, zlasti, če bi ne bil oblečen kot turist, in ko bi tu in tam zavil nekoliko izven mestnega zidovja, bi se moral vračati, ker bi kaj kmalu našel na zasebno pot, označeno z napisom, da je prehod prepovedan. Najbrž bi se povzpeli na hriček sredi mesta, med grmave razvaline. Pot na Mali grad pač zmora vsak brez gojzerjev in čeprav ti pod čevlji ne škriplje beli pesek. In ko se povzpeš že nekaj metrov, se ti začne odpirati takšen razgled, da najbližje okolice niti ne opaziš. Posebno privlačuje pogled severna stran proti Mekinjam. Veliki umetniki so bili njega dni ljudje, ki so pozidali tako lepe položaje, bili so nedvomno v priskrbi o odnosu z naravo.

NA MALEM GRADU

Ko bi prišel tujec na Mali grad, bi se tudi razveselil, ker bi tam našel še nekaj celih klopi med grajskimi razvalinami in plevelom. Najlepše bi se orientiral s tega kraja in dolgo občudoval edinstvene poglede na to izvoljeno mesto, ki je tako srečno, da ga obdaja nenavadno razkošna lepota. Končno bi si tujec ogledal tudi najbližje okolico, zidovje, ki je tako rekoč v zadnjih vzdihljajih. Z ob časa ni pustil mnogo nedotaknjene, a kar je še kamna na kamnu se zdi predvsem predmet proučevanja sile težnosti. Domačini so imeli v resnici že večkrat priliko, da se je večji

človek vidi daleč v vesoljstvo

To mu je omogočila optika s svojimi daljnogledi

Optika je dala ljudem nove naočnike, s katerimi vidijo svetove, ki bi jih s prostim očesom ne mogli videti, ker so premahni ali pa preveč oddaljeni. Zadnje čase mnogo čitamo o ultramikroskopi in elektronskih mikroskopi. V njih ni več leč. To so mikroskopi, za katere je tudi dolžina svetlobnih valov že prevelika. Ti novi mikroskopi nam omogočajo videti atome. Z njihovo pomočjo lahko vidimo najmanjše življenje in gibanje. Tako bo človek končno prodrl tja, kjer se skrivajo tajne emote, sile in življenja.

Kakor nam kažejo mikroskopi stvari in življenje, ki ga s prostim očesom ne moremo videti, tako nam približujejo daljnogledi kraje. To je lahko navadno gledališko kukalo, s katerim vidimo igralcu v obraz. Lahko je pa tudi večkrat povečevalni daljnogled, ki se vzamemo na izlet ali pa so lahko tudi različni daljnogledi, ki jih uporabljajo vojaki, da vidijo za vogel, kakor se govori, da vidijo sovražnika in da ostanejo pri tem sami skriti v strelskih jarkih.

Nevarnost podmornic so povečali periskopi. Poveljnik podmornice je več metrov pod morskimi gladino, pa vendar vidi, kaj se godi na morju. Podmornici zadostuje, da izstreli torpedo proti sovražni ladji. Pri tem je pa periskop razmeroma tenka cevka, ki jo sovražnik je težko opazi. Ni treba posebej omenjati, da so periskopi, ki jih ima vsaka podmornica po dva ali tri prava mojskovina optike in mehanike.

Večji astronomski daljnogled nam omogoča videti površino lune, Marsa in drugih planetov. So tudi astronomski daljnogledi, ki predstavljajo milijonsko vrednost. Ne-

ali manjši kos »znamenitosti« zvalil neopredno na cesto. Sicer se ni nič spremenilo. Mali grad je bil last Meščanske korporacije, ki ga menda ni mogla vzdrževati. Prodajala ga je občini za — dinar, a ga ni mogla prodati. V resnici ni šlo za prodajo, temveč za formalen prenos posesti. Toda Malega gradu ni hotel nihče niti za en sam dinar. Gospodje so se baje bali stroškov vzdrževanja. Sicer pa kamniških zadev ne more razumeti nihče drugi kakor oni sami, če jih sploh tudi oni razumejo. Zato je tudi težko opisati, kakšna je usoda kopališča v kotu med Bistrico in Nevljico, kjer je bilo pred vojno slavno kamniško zdravilišče.

VELIKI KAMNIŠKI NACRTI

Toda tujec bi vendar ne opazil le samih negativnih strani. Tako bi n. pr. na samem Malem gradu začuden obstal ob obnovitvi portala ob starinski cerkvi, a na postaji v mestu bi videl novo zidovje, bodočega postajnega poslopja. Če bi se nekoliko pozanimal za načrte Kamničanov, bi mu tudi povedali, da Kamnik vendar napreduje. Nova postaja je začel, pred njo pa bodo odprli velik lep park ter porili zidovje, ki ga skriva in zapira. Ob parku bodo uredili tudi avtobusno postajo. K postaji bodo držale monumentalne stopnice, a na severni strani se bo v elegantnem loku zložno vzpenjala cesta k žalam. Razen tega bo mesto dobilo primernejše kopališče ob Nevljici, ker sedanje ne ustreza: vselej ko voda močnejše narase, naplavi mnogo prod.

SAME KLOPICE SO PREMALO ...

Ne moremo verjeti, da bi Kamničani končno ne sprevideli, kaj Kamnik ima in kaj še mora dobiti; ima vse zunanje pogoje, da postane eno naših najznamenitejših letovišč po svoji lepoti, legi, prometnih zvezdah, bližini planin in vode, ob cestah, ki drže v krasne debri, in sploh ima vse — samo letoviščarjev se nima, ker za tujski promet so same klopike ob sprehajalnih poteh vendar premalo.

Potrebno bi pa bilo tudi, da bi Kamničani vsaj varovali, kar imajo. Če vedo, kaj Kamnik pomeni, ne le njim, temveč nam vsem, ki ljubimo našo malo, a tako krasno domovino, bi jih moralo tudi nekoliko zaskrbeti uničevanje gozdov na zahodni strani. Ti gozdovi so bili doslej zaloga drv za Kamnik, zdaj pa že velika gola rebra kriče o čudnem gozdnem gospodarstvu. Ali bodo te golčave pogozdili ali pa nameravajo na njih »pridelovati« maline in koprive? Človek je dvakrat žalosten, ko se vrata od teh gozlov proti žalam in ko se mu zopet nasmehe Kamnik pod nogami v vsej svoji lepoti — tako omalovaževan in kakor ponižan, da tako greše nad to lepoto.

davno smo čitali o enem, ki je veljal v našem denarju blizu pol milijarde. S takimi daljnogledi vidijo zvezdoslovci svetove, oddaljene od nas milijone in milijone kilometrov. Morda nas doseže žarek s teh svetov, ko jih že davno ni več. Ta svet bi s prostim očesom seveda ne bil videti, ali bi ga videli le kot drobno zvezdico. Veliki daljnogledi nam omogočajo videti površino najbolj oddaljenih svetov, pa tudi njihove medsebojne odnose in zakone. Koliko prepričljivo je bilo med učenci kaj nomenijo črte na Marsu, dali je to delo prirode ali pa živih bitij. To zanimanje sta vzbujala s svojimi deli zlasti Flammarion in Jules Verne.

Toda astronomski daljnogledi znajo s pomočjo vede izmeriti celo toploto daljnih svetov. Učenci rabijo v ta namen posebno občutljive aparate, termoelektrične celice, zvezane z občutljivim galvanometrom. Prav za prav tu niti ne moremo govoriti o aparatih, ker je vsa naprava tako drobna, da ne tehta niti en milijam. Na zvezdarni na Mount Wilsonu omogoča taka naprava meriti toploto zvezd do 13. velikosti.

Le malo bi vedeli o vsemirju, če bi bili navezani samo na svoje oči in če bi nam ne pomagali veliki daljnogledi. pogledati v neskončnost. In kadar čitamo o tem kako dolgo se izdeluje in koliko stane zvezdoslovski daljnogled, ne smemo pozabiti s kako nepopolnimi majhnimi daljnogledi so odkrili slavni zvezdoslovci preteklih stoletij velike še vedno veljavne zakone vesoljstva, ki nas obdaja. Ali so imeli boljše oči, da so mogli prodreti do temeljnih zakonov premikanja vesoljstva okrog nas?

Kdo bi mogel odgovoriti na to vprašanje. Pred močno svetlobo varujemo oči s črnimi naočniki. Pri fotografiji uporabljamo filtre. Narava zna zagrniti cele kraje z meglo. V pravičah so čarovniki, ki znajo čarati z besedami: Megla pred menoj, megla za menoj. Tehnika si že dolgo leta prizadeva, izumiti ali odkriti nekaj kar bi moglo razpršiti meglo. Sloveča je londonska megla, ki večkrat ustavi ves promet. In koliko nesreč zakrivi! Pri pojedinih poskusih se je posrečilo razpršiti meglo in sicer samo za trenutek in na majhnem prostoru, pa še tak poskus je zelo drag.

Veda in tehnika sta nam omogočila prodirati, videti ali orijentirati se tudi v megli in temi. Veliki parniki imajo aparate, ki oddajajo in sprejemajo valove in ultrazvok. Če je kaj na poti — ledena gora — ali druga ladja — se valovi odbijejo in vrnejo. Lahko tudi hitro fotografirajo skozi meglo prodirajoče žarke. Te fotografije pokažejo, da li se bliža druga ladja ali ledena gora.

Moderno letalo lahko leti tudi v gosti megi in temi, če je v ta namen posebej opremljeno. Mnogo je zračnih prog, na katerih letajo letala tudi ponoči. Letalo je v zvezi z radiozoniometričnimi stanicami, ki povedo pilotu kje je letalo, kako visoko leti, v kateri smeri in kako visoko naj leti, če hoče srečno prispeti na letališče. Poznamo tudi več sistemov, ki omogočajo letalom varno spustiti se na tla. Letala se lahko spuščajo na letališče tudi v polni temi in gosti megli. Seveda pa morajo biti letališča dobro razsvetljena. Glavno pri tem so majhne oddajne postaje. Po njihovi signalni spozna pilot da li prav leti tja, kjer se hoče spustiti. Imamo torej naočnike, s pomočjo katerih vidimo bacile in daljne komete, bakterije in daljne zvezde. Imamo pa tudi naočnike, s pomočjo katerih vidimo skozi meglo in temo.

Umeten dež

Iz Madžarske poročajo, da je bil tam patentiran način pridobivanja umetnega dežja. Letos vsaj pri nas takega dežja ne potrebujemo, ker imamo dovolj naravnega. Rešitev tega problema naj bi bila izrednega pomena. Poskuse na tem polju delajo učenci že dolgo leta, lahko bi celo trdili, da že od najstarejših časov. Izpreminjala so se samo sredstva. Vemo, da so oblaki vodni hlapi in da začne deževati če se ti hlapi zgostijo. Teoretično se da zgostitev oblakov doseči z ohlajitvijo. Praktično je potrdil pravilnost te metode holandski raziskovalec, ki je posul iz letala 500 kg drobnega ledu na oblak. Oblak se je res zgostil v dež.

Zakaj se torej ne uporablja ta sistem praktično? Bilo je namreč nadalje ugotovljeno, da se vodni hlapi zgostijo samo, če so v ozračju zgostevalna jedra, namreč električni delci (saje, prah, ioni itd. ali elektrificirani delci prahu), na katerih se nabira vlaga. Ameriški učenjak je našel na oblak taka zgostevalna jedra v obliki 100 kg najdrobnejšega s 150.000 voltov elektrificiranega peska. Čez 10 minut je začelo deževati, kajti vodni hlapi so se zgostili na pesku. Madžarski učenjaki skušajo izbrati vlažnost zraka. Priporočajo tekoča ali trda goriva, ki bi jih zažigali na tleh ali na vodi. Segrete zračne plasti se dvignejo, ohlajene pa zopet padajo. Pri mešanju hladnega in toplega zraka se

ohlade vodni hlapi v zraku in tako začne deževati. S tem pa seveda še ni zagotovljeno, da bi dobili umeten dež tam, kjer bi ga povzročili, ker bi lahko veter odpihal oblake in umeten dež bi namočil zemljo tam, kjer bi ne bilo zaželeno.

Poraba ogljikovega kisika

Rastline potrebujejo ogljikov kisik za asimilacijo in zanimivo je kako mnogo ga porabijo. To je izračunal za solnčnico Purkynov učenec J. Sachs. Solnčnica porabi v eni uri 1,3 gr ogljikovega kisika ali v enem mesecu 400 gramov. Če bi vso zemljo zasejali s solnčnicami bi zraslo na nji 135 milijonov teh rož in v enem mesecu bi porabile 54 milijonov kg ogljikovega kisika. V atmosferi je 2700 milijonov kg tega plina in ta zaloga bi zadostovala solnčnicam za štiri leta.

Na zemlji pa nimamo samo solnčnic, temveč tudi druge rastline in za nje velja približno isto. Če bi se torej zaloga ogljikovega kisika v atmosferi ne obnovljala, bi bilo v štirih letih uničeno na zemlji vse življenje. Ebermayer je izračunal letno porabo ogljikovega kisika na 90 milijonov kg, tako da bi zadostovala zaloga za 20 let. Dubois je cenil zalogo na 70 let, Reimann na 18, Schwöder pa na 35. Zadržanje cenitve so prej daljše, ker se ne upošteva, da rabijo ogljikov kisik tudi morske rastline, ki o njih število nimamo nobenih podatkov in tako njihove porabe tudi ne moremo oceniti. Naj bo že kakorkoli, ogljikov kisik se neprestano črpa iz zraka in če bi se neprestano zalogo ne spopolnjevale, bi bilo življenje na zemlji kmalu konec.

Jubilej konzervnih škatlic

Letos je minilo 125 let, odkar so bile prvič izdelane živilske konzerve v pločevinastih škatlicah. Sicer so že leta 1795 v Franciji mislili na to, kako bi se dala za prehrano vojske določena živila spraviti tako, da bi se ne pokvarila, toda prave konzerve v škatlicah so jeli izdelovati šele leta 1815 v Rusiji. Takrat so organizirali veliko znanstveno ekspedicijo v polarne kraje in ta je vzela s seboj med drugimi tudi meso, ki so ga spravili v škatlice iz bele pločevine in jih zaprli tako, da bi ne mogel zrak do njih.

Ekspedicija je uredila med potjo več skladišč živil, kjer je spravila v prvi vrsti mesne konzerve. V nekaterih teh skladiščih se sploh ni več vrnila in tako so ostala pozabljena v polarnem snegu. Proti koncu preteklega stoletja so pa v polarnih krajih pozabljene konzerve slučajno našli. Ležale so v večnem snegu okrog 80 let. Ko so jih odprli so se prepračili, da je meso v njih še užitno. Da se je meso tako dolgo ohranilo v škatlicah se pojasnjuje s tem, da so ležale konzerve ves čas v snegu, torej na mrazu. Jasno je, da bi se bilo meso v njih sicer pokvarilo.

TEŽAK RAČUN

— Koliko si stara deklica?
— Ne vem. Ko sem se rodila je bila stara moja mamica 28 let, zdaj je pa 25.

JESENSKI

DUNAJSKI VELESEJEM 1940

OD 1. DO 8. SEPTEMBRA

Navzile vojni je Dunajski velesejem pomembno povečan — prostorno z novimi zgradbami, vsebinsko pa s pridobitvijo novih skupin razstavljalcev. Posebno bo zastopana nemška industrija avtomobilov.

Mednarodni značaj daje Dunajskemu velesejmu posebno močno sodelovanje inozemstva, posebno pa vseh držav jugovzhodne Evrope, Jugoslavije, Madžarske, Rumunije, nadalje Slovaške itd.

VIZUM ZA POTOVANJE

Obiskovalcem Dunajskega velesejma bo izdan brezplačen vstopni vizum. Potrebno je, da zastopnik Dunajskega velesejma — ki je pristojen za kraj, kjer interesent stalno živi — predlaga, da se lahko izda vizum. Prijave se sprejemajo do 10. avgusta 1940. Poznejše prijave se bodo sprejemale v mejah možnosti in bodo tudi vezane s posebnimi stroški.

UGODNOSTI ZA POTOVANJE

Obiskovalci Dunajskega velesejma dobijo posebno sejmsko legitimacijo, glasečo se na njihovo ime, in popust za potovanje, in sicer: na nemških državnih železnikah 60%, na jugoslovanskih državnih železnikah pa 50% pri povratku od normalne tarife.

NATANČNEJŠA OBVESTILA

dajejo: Častni zastopnik Dunajskega velesejma za dravsko banovino in banovino Hrvaško: direktor Josip Kulhanek, Zagreb, Ilca 9, tel. 24-307, ter generalni zastopnik za kraljevino Jugoslavijo: H. Pfannenstill, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

Življenje naših splavarjev je težko

Skrbi in težave dravskih splavarjev — Lepota in nevarnosti dolge poti po vodi
Žuljave roke, pa vedno nasmejana lica

Ko naših krajev še niso prepleta lezele in vrsta dobrih cest, je bila Drava važna prometna pot. Po njej se je vršil ves tovarni promet med kraji, ki jih veže. Zaradi precejšnjega strma je bila plovba s splavi mogoča le v eno smer, je pa bila za tiste čase mnogo hitrejša in tudi cenejša od prevoza po cestah. Takrat niso prevajali samo lesa, ampak tudi živino ter druge tovore. Danes se poslužujejo dravske vodne poti le še za prevoz pohorskega in kobanskega lesa, ki se vrši s splavi. Kljub težkemu in zamudnemu delu je ta način transporta mnogo cenejši od prevoza s železnico, posebno za kraje, ki so med seboj zvezani z vodnimi potmi. Pozimi seveda prevoz s splavi zamre, oživi pa zopet ob toplejših dneh. Najživahnejši je polet, ko se po Dravi pomika splav za splavom. Prva postaja splavov, ki so večinoma namenjeni na dolgo pot proti vzhodu, je Maribor. Za pristajanje je urejeno obrežje ob državnem mostu in nad njim; obrežje ima prav glade na to tudi svoje ime — Pristan. Nadzorne oblasti naštejejo še danes po več sto splavov na leto, ki pasirajo naše mesto. Splah pa so splavi že kar karakterističen pojav na Dravi, ki najde vedno dovolj zanimanja s strani domačinov in tujcev. Zdalj poleti je v Pristanu dnevno zasidranih po več splavov in Mariborčani vedno znova opazujejo njih pristajanje, odhajanje ter tisti drobci splavarskega življenja, ki se odigrava pred njihovimi očmi. Posebno ob večerih, ko si splavarji kar na splavu kuhajo večerjo in ko se oglašajo njih zatega pesem, marsikdo izmed številnih opazovalcev zavida tem ljudem lepoto in brezskrbnost takega življenja. V resnici pa je življenje pohorskih in kobanskih splavarjev polno skrbi in težav, ki ostanejo prikriti radovalnim očem meščanov.

Daleč nekeje, v zatisti pohorskih gozdov, samevajo kočure, bivališča pohorskega proletariata. Brez zveze in gozdov, navezani le na delo svojih rok so pohorski ofarji. So to najemniki, ki si morajo s trdim delom prislužiti vse: stanovanje in koči, leho zemlje, posajene s krompirjem in fižolom, živež, obutev in obleko. Pri koči je vedno rajda otrok, ki so jim že v naprej prisojene vse tegobe ofarskega stanu, ki je rod drvarjev, ogjarjev, žagarjev, hlapcev in dekel. Iz vrst teh ljudi so dravski splavarji. Splavarsko delo zahteva moč-

nih ter odpornih ljudi in taki so pohorski ofarji. Postati splavar, je želja vseh teh, kajti je splavarski posel donosnejši od vseh drugih in je s tem povezan toliko načrtov za bodočnost. Priljubljeni si z delom skromen domček in košček zemlje, je največja želja ljudi, ki gredo za splavarje. Želja po zemlji in gozdu, v kateri je zakoreninjen pohorski človek do poslednjega diha, je močna dovolj, da premaga vse težave.

Splavarji so krepki fantje in moške, ki morajo biti že od mladih nog vajeni dela z lesom. Ko ob dravsko obrežje navozijo vozniški grmade tesanega in rezanega lesa, se pričneta delo splavarjev. Z veliko spretnostjo zbijajo in povežejo les v 20 metrov dolge splave, katerih vsak vsebuje po več vagonov lesa. Ko je splav narejen, pritrdijo še štiri stesana vesla, pritrjena z vitami, sredi splava pa zložijo iz deski mično kolibo, ki jim služi za živilsko shrambo in prenočišče. Potem se za nekaj tednov ločijo od priljubljenega planinskega sveta in se predajo toku Drave, ki jih ponesi daleč proti vzhodu. Še prej se dogovorijo z lastniki splavov, ki so večinoma lesni veletrgovci, o zaslužku. Ta je v primeri z zaslužkom drvarjev in žagarjev znatno večji, vendar je treba upoštevati, da je splavarsko delo napornejše in nevarnejše ter da so izdatki za življenje na dolgi poti večji. Zaslužek se razporeja po sposobnosti in številu dni, ki so potrebni za prevoz. Prej so bili splavarji v težavnejšem položaju, ker niso bili vezani na bolnišnico in neugodno zavarovanje, konkurenca delovnih moči pa jim je bila v škodo pri zaslužku. S solidarnim nastopom so splavarji dosegli zdravstveno in neugodno zaščito, izločili pa so tudi vsako izigravanje s strani delodajalcev.

Na dolgi poti, ki vodi največkrat do Osijeka in Novega Sada, doživijo splavarji marsikaj. Drava je posebno v gornjem toku, kjer je strmec večji in so ponekod podvodne čerle, nevarna za plovbo splavov. Zato vodi splav izkušeni splavar, ki je že večkrat prevozil nevarna mesta. Zgodilo se je že več nesreč, ko se je ob nevidnih čerlah razbil splav in ker večina splavarjev ne zna plavati, so bile tudi smrtno žrtve. Sicer imajo na splavu pripravljen za primer nesreče čoln. Da se izognejo nevarnim mestom, je treba pogosto napeti mišice do

skrajnosti, vse dokler ne spravijo splava v mirnejši in varnejši vodni tok. Pri falkem jezui spustijo splave po posebnih koritih, v katerih se voda znižuje, 20 metrov globoko — tolika je namreč višina jezua. Prva splavarska postaja je Maribor, kjer splav zaokrenejo k obrežju in ga nato pripnejo na močne vrvi. Tu ostanejo splavarji preko noči. Nakupijo si živeža in se oskrbijo z vodo. Radi pa krenejo tudi na kozarec vina v že izbrana obrežna gostišča, kjer so splavarji zaradi svoje šegave nagajivosti vedno dobrodošli gostje. Pri pomniti je treba, da pri tem splavarji ne razgrajajo in se ne pretepaajo. Večerjo, ki obstoji navadno iz dišečih zabeljenih žganec, si skuhaajo kar na splavu, kjer imajo svoje ognjišče. Po večerji se radi poseje ob ognju in zapojejo.

Nato jih v zgodnjem jutrnjem svitu Drava ponesi dalje. Tok vode je vse mirnejši in delo splavarjev postaja lažje. Pri vesilih sta dovolj dva, drugi polegajo na soncu ter se zabavajo s pogovori. Pristajajo le še takrat, ko jim zmanjka pitne vode in živeža. Tako jim potekajo dnevi, dokler se pred njimi ne razgrne ravnina plodne Podravine. Oko pogreša planinskega sveta, toliko bolj in v večjim hrepenenjem mislijo splavarji nanj. Potem mora biti uravnavanje splava zopet previdnejše, ko srečujejo prve vlačice, dokler na Donavi ne zaidejo med najživahnejši promet. Ob rečnih bregovih so ogromna skladišča lesa. To so pohorski in kobanski les, ki so ga semkaj, nekaj sto kilometrov daleč, pripeljali pohorski splavarji. Ob teh skladiščih pristajajo naši splavarji. Ko zapuščajo splave, njih delo še ni končano. Razdeli morajo splave in les zložiti v skladišča. Nato se po opravljenem delu opašajo vrvi, na rame zadenejo cepine in v taki opravi krenejo v mesto. Meščani z dopadenjem opazujejo pohorske korenjake, oni pa se bolj malo menijo za njihovo radovednost. Stopijo še v to ali ono trgovino, kjer kupujejo spominke. Vsak ima nekoga, ki rad misli nanj.

Vračajo se z vlakom. Zopet je pot dolga, krajšajo si jo s pogovori, ki se navadno sučejo okoli bodočnosti. Pozabljeni so vsi napor, mišice se odpočivajo, žuljave roke se ohlajajo. Pripovedujejo si smeile in šaljive dogodivščine. Ko pa vlak zasopli skozi Dravsko dolino, zajuckajo prev po pohorsko. Zopet so doma! —ob—

Motociklisti in avtomobilisti bodo tekmovali

Velika nacionalna gorska dirka bo 11. avgusta na Pohorju — Tekmovali bodo najboljši dirkači države

Maribor, 31. julija. Motociklistični sport se kljub težkim časom, v katerih živimo, lepo razvija. Od kar je Slovenski avtomobil v Mariboru ustanovil svojo motociklistično sekcijo, se opazja za motociklistični sport, veliko zanimanje. Neumorni načelnik motociklistične Slovenskega avtomobilskega kluba v Mariboru podpornik Aleksander Glebov je zbral lepo število motoristov vozačev, ki se vneto pripravljajo za veliko nacionalno gorsko dirko, ki bo v nedeljo dne 11. avgusta na novi 15 km dolgi avtomobilski cesti Reka — Sv. Arh na Pohorju. Gorska dirka, ki bo na eni najlepših cest v naši državi, bo obenem praznik jugoslovanskega motociklističnega in avtomobilskega sporta, saj bodo tekmovali najboljši dirkači iz vseh delov naše države. Startali bodo znani dirkači iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Vraždina in drugih krajev naše kraljevine, ki so na številnih dirkah želi lepe uspehe v močni mednarodni konkurenci.

V smislu zadevnih propozicij bodo tekmovali motoristi do 200 ccm, 350 ccm, 500 ccm, 1000 in 1200 ccm, in sicer sportni, turnir, dirkalni in motoristi s prikloleko ter avtomobili vseh kategorij. Start bo točno

ob 14.30 pri gostilni Lebe v Zgornjih Hočah, cilj pa pri Ruški koči na Pohorju. Dirka bo ob vsakem vremenu. Razglasitev rezultatov in razdelitev številnih krasnih daril bo v nedeljo 11. avgusta ob 21. uri v hotelu »Mariborski dvor«, kjer ima motociklistična Slovenskega avtomobilskega kluba svoje krasno urejene klubske prostore. Ocenjevalo se bo po kategorijah na podlagi prevoženega časa. Za najboljši čas med dirkalnimi (sport) stroji, nadalje za najboljši čas med turnirski stroji kakor tudi vsak zmagovalec v posameznih kategorijah prejmejo pokale. Ostali prejmejo častna darila in diplome, in sicer vsi nenačrtovani vozači, ki so se udeležili dirke z označbo mesta, ki so ga dosegli. Razen tega je razpisana še nagrada motociklistične Slovenskega avtomobilskega kluba v Mariboru — dva krasna pokala za najboljšega Ljubljana in Zagrebčana.

Močna ekipa Zagrebčanov je že prispela na Pohorje, kjer pod vodstvom znanega dirkača dr. Hribarja pridno trenirajo in se vneto pripravljajo za veliko nacionalno gorsko dirko, ki bo prav gotovo privabila rekordno število občinstva.

Mariborske in okoliške novice

Krava razpara dečku trebuh. Sin mariborskega elektrotehničarja, letni Vinko Reber, je bil v Zamušanah na počitnicah, kjer se je igral na nekem travniku. Zgodilo pa se je, da je fantka, ki je bil zatopljen v igro, napadla pobesnela krava, ter ga nasadila na roge. Uboga fantka je krava vrgla v velikem loku na tla, kjer je obležal z razparanim trebuhom. Nesrečnega dečka so nemudoma prepeljali v mariborsko splošno bolnico, kjer si zdravniki prizadevajo, da bi mu rešili življenje.

Težka nesreča pri nakladanju kamena. Je pripletala v Lenu na Pohorju. Vagonček naložen s težkim kamenjem se je po nesrečnem naključju prevrnil in pokopal pod seboj 32letnega kamnoseka Franca Oderja iz Lenja, ki je obležal s tako hudimi poškodbami po vsem telesu, da zbujajo njegovo zdravstveno stanje resno skrb. Težko ranjeni Franc Oder se zdravi v mariborski splošni bolnici.

Velike strelske nagradne tekme. Priredi strelska družina Studenci v nedeljo 4. t. m. v Radvanju pri Lipli. Strelske tekme bodo trajale od 15. do 22. ure. Po razdelitvi lepih nagrad bo prijateljski večer s prosto zabavo. Prijatelji strelskega sporta na plan!

O tem in onem. Soprog mariborskega odvetnika Olga Štefanovič, stanujoča na Zrinjskega trgu 5, je izgubila 1000 din vredno zlato verižico. — Večer vesele glasbe bo priredilo Opeševalno društvo v Mariboru v soboto 3. avgusta od 20.30 dalje v mestnem parku. Vojška godba, pomnožena s civilnimi godbeniki, bo izvajala celo vrsto priljubljenih komadov iz aktualnih operet in zvočnih filmov pod vodstvom dirigenta kapetana J. Jiranka. — Drevi ob 19. bo v klubskih prostorih Aerokluba na Aleksandrovi cesti 12 predaval inž. Boris Cijan o pilotski jadralskega letala in o najmodernejših in najhitrejših bojnih letalih. — Starbor ima svoj redni mesečni sestanek drevi ob 20. v restavraciji Narodnega doma. Člani in prijatelji vabljani. V Gosposvetki ulici na Pobrežju je neki fant odšel s sekiro prst ščitnemu posestniškemu sinu Romanu Podgoršku, ki so ga morali odpremiti v mariborsko splošno bolnico. — Zaradi naraščanja Drave so morali regulacijska dela za nedolga časa ustaviti. — Pri Dupleku je neki

pobesneli pes napadel zaporedoma 6 oseb ter jih ugriznil v noge in roke. Vseh šest žrtev pobesnela pesa se je zateklo v mariborsko splošno bolnico, kjer bodo zdravniki ugotovili, ali je bil pes stekel ali ne.

15000 din škoda na razbitem avtomobilu trpi prevoznica Terezija Gračner, stanujoča v Aljaževi ulici 4. Gračnerjev tovorni avto se je namreč znašel v obcestnem jarku in se pri tem razbil. Lastnica obtožuje soferja, češ, da je nalašč zakrivil nesrečo, da bi se na ta način maščeval za to, ker mu je odpovedala službo. Z zadevo se pečajo sedaj na policiji.

Ogledalo je kolo? V Minoritskem prehodu so našli kolo z evid. štev. 2-23685, ki ga dobi lastnik na policiji.

Splašeni konj povzroči nesrečo. Na Glavnem trgu se je splašil neki konj, ki je v divjem tempu zdiral po Koroski cesti, kjer ga je skušal izvozček F. Vrecl ustaviti. Pri tem pa je prišel pod konjeva kopita in obležal s poškodbami na glavi in nogah. Šele na Vodnikovem trgu se je stražnik posrečilo, da je konja ustavil in ga izročil lastniku.

Tatvine koles se silno množijo. V zadnjem času ne mine skoraj dan, da ne bi na policiji registrirali novih tatvin koles. Včeraj sta spet izginiti dve kolesi. Laborantu Gustavu Končniku iz Prešernove ulice 2 je izginilo izpred neke gostilne na Aleksandrovi cesti 1000 din vredno kolo znamke »Milec« z evid. štev. 2-25498, delavcu Josipu Žilku iz Zgornjega Radvanja pa je zmanjkalo kolo izpred poslojaja Delavske zbornice v Sodni ulici. Kolo, ki je vredno 900 din, je znanke »Excelsior« in ima evid. štev. 2-197937.

Sejamske novice. Na torkov živinski sejem so okoliški kmetje prignali 8 konjev, 9 bikov, 9 volov, 301 kravo in 10 telet, skupno 418 komadov, prodali pa so 257 komadov. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 7 do 8 din, poldebelt voli 6 do 7, plemenski voli 6.50 do 8, bikji za klanje 5 do 7, debele krave 6 do 7 din, plemenske krave 5.30 do 7, krave klobasariče 4 do 5 din, molzne krave 5.50 do 8 din, breje krave 5 do 7, mlada živina 6.50 do 7.75 din, teleta pa po 6 do 7.50 din za kg žive teže. Mesne cene pa so bile naslednje: volovski meso prve vrste 14 do 16, volovski meso druge vrste 12 do 14 din,

meso bikov, krav in telic po 10 do 16 din, teleče meso prve vrste 12 do 16 din, teleče meso druge vrste 10 do 14 din, svinjsko meso sveže 14 do 18 din za kg.

Necno lekarniško službo imata do petka Mavreva lekarna pri Zamorecu v Gosposki ulici 12, tel. 28-12, ter Vaupotova lekarna pri Angeli varuhu na Aleksandrovi cesti 33, tel. 22-13.

Iz Sv. Marjete ob Pesnici. Umrla je v 70. letu starosti znana in spoštovana posestnica Antonija Kraut. Pokopali jo bodo danes v četrtek 1. avgusta. Zaujočim naše iskreno sožalje.

Poroki. Poročila sta se Bojan Ribnikar, šefurednik iz Maribora, in gđ. Vida Pahernik iz Vuhreda ter železniški kontrolor Lovro Budina in gđ. Ninka Furlanova. Novoporočencem obliči sreče!

Delavce so pričeli odpuščati v tekstilni tvornici M. Rosner. Doslej je bilo odpušenih okoli 80 delavcev in delavci dočim so v nekaterih obratih skrajšali obratovanje na 5 dni tedensko. Odpust delavcev in skrajšanje obratovanja je v zvezi s pomanjkanjem surovin. Kriza v tekstilni industriji zavzema iz davev in dan večji obseg in gleda delavstvo upravičeno s strahom v bodočnost.

Sportne vesti. Slovenska nogometna zveza je na svoji zadnji seji izdala razpored parov in terminov v prvem tekmovalni novoustanovljene ligaške konkurenice. Tekmovanje se prične dne 1. septembra in je razpored naslednji: 1. 9.: Železničar: Kranj, Bratstvo: Mars, Olimp: Amater, Ljubljana: Maribor, 8. septembra: Mars: Železničar, Bratstvo: Olimp, Amater: Ljubljana, Maribor: Kranj, 15. septembra: Železničar: Olimp, Mars: Kranj, Bratstvo: Ljubljana, Amater: Maribor, 22. septembra: Ljubljana: Železničar, Olimp: Mars, Maribor: Bratstvo, Kranj: Amater, 29. septembra: Železničar: Maribor, Mars: Ljubljana, Olimp: Kranj, Amater: Bratstvo, 6. oktobra: Amater: Železničar, Maribor: Mars, Ljubljana: Olimp, Kranj: Bratstvo, 13. oktobra: Železničar: Bratstvo, Mars: Amater, Olimp: Maribor in Kranj: Ljubljana. Igra se

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliti, izjave beseda din 1.— davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

Kako bo končal napad na Anglijo? Kdo bo zmagal?

O tem prerokuje Nostradamus. — Kupite:

Nostradamusova prerokovanja

Pišite na naslov:

J. Golce, Maribor

poštni predal 32, ter priložite 12.— din v znamkah!

FOTO-AMATERSKA DELA

izvršuje strokovno, hitro in poceni foto-atelje Mancini, Ljubljana-Vik, 1795

Poslužite se malih oglasov v »Slov. Narodu«

ki so najcenejši!

50 PAR ENTLANJE

azuriranje, vezanje zaves, perila, monogramov, gumbic.

Velika zaloga perja po 7.— din.

»Julijana«, Gosposvetaka c. 12 in Franciškanska ul. 3. 4. L.

KLISEJE

VENŠAVNE

JUGOGRAFIKA

TV PETRA NASIP 23

DANES ob 16., 19. in 21. uri II. DEL PUSTOLOVNEGA FILMA

Trije legionarji - trije mušketirji

Moderna verzija po romanu A. Dumas-a.

KINO SLOGA, tel. 27-30

Danes zadnjikrat!

Duhovita komedija

KINO UNION,

tel. 22-21

DAN PO LOČITVI

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

z Luiso Ullrichovo in Hansom Sönnkerjem v glavnih vlogah.

Obenem predvajamo najnovejši barvan modni film!

vedno na igrišču prvoimenovanega kluba. Povratne tekme se pričnejo dne 20. oktobra t. l.

Deževno vreme ovira gradbeno dela. Kakor smo že poročali gradbi veleindustrije J. Hutter med Razlagovo, Prešernovo, Maistrovo in Čirimetodovo ulico, velik kompleks stanovanjskih hiš. Z gradbenimi deli so pričeli pred tremi tedni. Doslej so izkopali ob dveh frontah že temelje in pričeli z betoniranjem. Gradbeno delo pa zelo ovira deževno vreme, kar je vzrok da je na stavbi zaposleno le okoli 120 delavcev.

Poziv zidarskim pomočnikom. Združenje zidarskih mojstrov poziva zidarske pomočnike, ki doslej še niso zamenjali starih poslovnih knjižic z novimi, da to čimprej store, ker se s staro knjižico ne bo nihče več spremal na delo.

Izkaz pridobnin za odmero davka, ki je bil v Ljubljani te dni razgrajen že za vse pridobitne sloje, v Mariboru še ni končan in ga bo predložila davčna uprava menda šele tekom meseca avgusta ali morda šele septembra na vpogled davkoplačevalcem.

Opozorilo davkoplačevalcem! Dne 15. avgusta poteče skrajni rok za plačilo v III. četrtletju 1940 v plačilo dospela sgradnina, pridobnine, pavšalnega davka na poslovni promet in luksus, družabnega davka in I polletni obrok zemljarine. Davčni zavezanci se pozivajo, da poravnajo svoje davčne obveznosti do 15. 8. 1940, sicer se bo po preteku tega roka uvedlo izvršilno postopanje, odnosno prisila izterjava ter zaračunati eksekucijski stroški in zamudne obresti.

Stoletna pratika o vremenu v avgustu

Maribor, 31. julija

Svojčas smo kratko omenili, da je neimenovani Ljubljancan 1. 1847 izdal še danes zanimivo knjigo pod naslovom:

Stoletna Pratika devetnajstiga Stoletja 1801—1901 Sa duhovne, deshe, ske sluhabnike in kmete. Na prode per Leopoldu Kremsheri bukvovesu in kupzhevazu s bukvami. Natisnil Joshef Riasnik.

En izvod te zlato obrezane knjige je v tukajšnji študijski knjižnici. Poleg astronomije, astrologije, cerkvene kronike itd. vsebina bavi tudi z meteorologijo, kateri pa pisatelj osebno ne zaupa. Ker se kaže kot duhovnik, preveč veruje v božjo odločevanje tudi v vremenu. Vendar pa vnoševa v ljudsko verovanje v stara vremenska pravila. Zato jih je zbral in uredil kronološko po mesecih.

Ker se pod vplivom že občuteno nastopajoče velike spremembe evropske klime in s tem v zvezi tudi vremena tudi v meteorologiji ozir. vremenskih napovedih marsikaj spreminja, bo zanimivo ugotoviti, ali in v koliko so se veljavna omenjena stoletja stara vremenska pravila. Pri pomnilno, da so se za julij izkazala še kot pravila. Meseca mali in veliki srpan (julij in avgust) pa sta vremensko zelo povezana med seboj. In sicer že po en mesec (od 22. julija do 25. avgusta) trajajoči dobi takozv. »pasjih dni«, ki pa so se letos pričeli baš naspredno kot običajno. Razen pasjih dni pa sta bila že 2. in 10. julij kritična tudi še za avgust. Torej prehajamo v novi mesec vse prej ko z razveseljivimi vremenskimi predpogoji. Zato pa je še tem bolj zanimivo, kako se bo vreme v avgustu v resnici izkazalo. In zato vabimo k soudeležbi na opazovanju vse, ki jih iz kateregakoli vzroka zanima ali celo mora zanimati vreme. V lažje raz-

umevanje se poslužujemo sodobne pisave in po možnosti tudi izrazov. Številke pomenijo seveda dan meseca avgusta.

1. O Porcijunkuli če vročina Huda bo prihodnja zima.
2. Svet Lovrenc če jasen, Tud grozd bo sterden. In vinar bo glasen, Prijetna jesen.
3. Svet'ga Lovrenca grozdje mehko: Vinar obeta si vino sladko.
4. Kadar Vel'kega šmarna solnce peče, Tedaj dobro vino v sod poteče.
5. Sent Jerneja če že slana, Bo gotov' še zijala vrana.
6. Dež na Svet'ga Janeza glave, Rad stori orehe pliskave.
7. Kakor zadnji Srpan vremi, Tako celo jesen se drži.
8. Na splošno pa naj velja: Srpana sever če zvedri, Vreme dolgo še trpi. Solnce srpana Grozdje meči, Z medom navdana Jeda deži. Velkosrpan kar ne skuha, Klimovec tudi ne prekuha.
9. Meteorološko kritični ozirom. vreme odločujoči pa so tudi dnevi: 3., 10., 18 in 26. avgusta. Od teh obeta le 18. avgust lipo vreme. F. P.

Iz Celja

—c Nabori. Dne 15. t. m. bodo nabori v Braslovcah dne 16., 17. in 19. t. m. pa v Celju. Dan pred naborem in na dan nabora ne sme nihče dati nabornim obveznikom in njihovim spremljevalcem alkoholnih pijač, tudi ne jabolčnika. Kdor bo prekršil to prepoved, bo strogo kaznovan.

Tudi tukaj sem nujno potrebna!

Pri športu in pri igri, na zraku in na soncu, vedno je potrebno, da si krepite kožo z Niveo! Nivea zmanjšuje nevarnost sončnih opeklin in povzroča, da porjavite hitro in lepo. Ker vsebuje EUCE-RIT, koža popolnoma vsrka NIVEO. Zato se ne prehladite zlahka tudi pri nagli vremenski ohladi.

PRODAM

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

OREHOVA JEDRCA

sortiran cvetlični med in medico dobite najceneje v

MEDARNI

Ljubljana, Židovska ul. 6. 18/1.

SLUŽBE

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

GOSPODICA

z malo maturo in trgovsko šolo — že izurjena v pisarniškem delu in pri blagajni — išče službo v pisarni ali kot blagajničarka. Nastop po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Vpeljana«.

1500

HOTELSKA KUHANJE

kakor tudi privatne, 20 natakaric, 30 dekel (z dežele) potrebujemo nujno. V Zagrebu in izven njega je mnogo povpraševanja. — Za pismen odgovor priložite 3 din v znamkah. Izvestjona i služinski zavod Betti Seidner, Zagreb, Gajeva 27. 1836

POSEST

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

PRODA SE

na prehodu iz Slovenije v Zagreb, blizu Zagreba, v letovišču Samoboru, sredi mesta, tik glavnega trga, velika hiša z vrtom in parcelo ter druge parcele na najlepših položajih. — Prenos brez bremen takoj mogoč. Polzeve se pri Leonu Spišiću, Samobor, Smidhenova 3. 1837

Najboljši vodnik po radijskem svetu je

„NAŠ VAL“

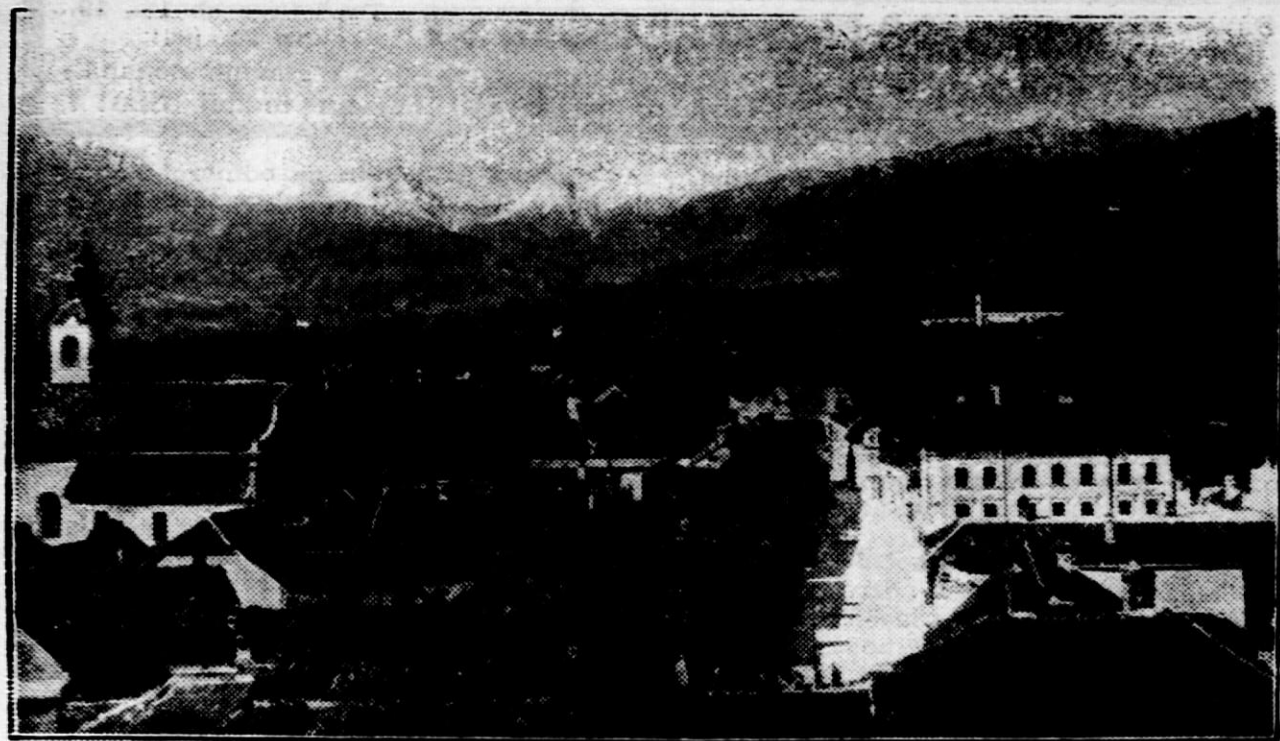
Sporedi evropskih postaj na vseh valovih, strokovni članki, roman, novela, novice z radijskega in televizijskega sveta, filmski pregled, nagradni natečaj, smešnice.

Izhaja vsak petek in je tudi lepo ilustriran!

UPRAVA: Ljubljana — Kraljeva ulica 8.

Kaj ima Kamnik in kaj še dobi

Ali se Kamničani zavedajo, da je Kamnik najlepši kraj v Sloveniji?

Ljubljana, 31. julija

Življenje teče v Kamniku mnogo bolj počasi kakor Bistrica in Nevljica. To ima sicer tudi svoje dobre strani, kajti Kamnik ima poseben čar zaradi svoje patriarhalnosti. Vendar to ni njegova edina in glavna značilnost. Če si predložite kratke kamniške ulice s starinskimi hišicami, kjer koli drugje brez tega čudovitega okvira, predgorja Savinskih Alp in mogočnih planin v ozadju, brez Bistrice in Nevljice, brez zelenila okoliških gozdov, livad in polj tako okusno razgrnjenih, kakor da je vse to aranžiral največji umetnik — sprevidite da bi brez vsega tega bil Kamnik nič drugega kakor zaspano podeželsko gnezdo. S svojo okolico in po svoji edinstveni legi v prekrasnih kotlinah, kjer se spajajo tako lepe doline in kjer je svet tudi geološko pester pa vendar skladen — je pa Kamnik najlepši kraj v Sloveniji. Mislite, da je Bled lepši? Bled je res lep, toda v zadregi hoste, če hoste presojati, kje je lepše, če si hoste Kamnik ogledali iz vseh perspektiv: predvsem z Malega gradu, z Zal in s Kalvarije nad Zalami, od Starega gradu in od Mekinj, s slemenom od Kosiš, če se hoste nanj ozri s poti proti Stranjam in Kamniški Bistrici in če hoste prehodili vsaj nekaj tistih tihih poti po travnikih ob Bistrici in Nevljici in drugje v okolici. Katero mesto pri nas ima še lepšo okolico?

KDO SE USTAVLJA V KAMNIKU

Marsikdo morda res Kamnik premalo pozna; Ljubljaničani se navadno ne mudijo v njem, ker so se zastrmeli v planine, še preden je vlak prispel do Homca. Tisti pa, ki jih mika bolj bližina planin kakor planine same, odhite navadno v Kamniško Bistrico. Tako je Kamnik mnogim le izhodišče izletov. Le redki obiskovalci se ustavijo v kamniški okolici, da bi poslušali pesem Bistrice kje nad Zalami, da bi gledali n. pr. z Malega gradu, kako se dvigajo oblaki nad planinami ali prelivali skoraj slehno uro drugačne barve na njih in da bi se čudili, kako vse tiho in mirno je v kamniških ulicah, kakor da so te hiše le kulise v nekakšnem filmskem mestu. Ko počasi privozi od Zaprca vlak v mesto kakor tramvaj, ceste nekoliko ožive, vendar se zdi, da je šumenje Bistrice, zlasti ko se narasla, tu vedno močnejše kakor mestni hrup. Blaženi mir vendar povsod in pogosto lahko sediš dolgo ure na klopi ob tem ali onem sprehajališču, pa te ne bo nihče zmotil. Ni domačinov, a letoviščarji so še bolj redki.

PRVI VTIŠI . . .

Kamnik je letoviško mesto, ne šele od včeraj, saj je slovel že pred vojno, ko še ni bilo tako silno razvito gibanje, ki ga dandanes imenujemo tujski promet. Če bi Kamnik ne postal letovišče, bi ne mogel postati tudi noben drug kraj pri nas. Toda, če obiščeš Kamnik zdaj, nikakor nimaš vtisa, da si prišel v letovišče. Morda bi kdo mislil, ko bi prišel prvič v Kamnik, da bo našel hotele, letoviške vile, skrbno negovane parke in kar je še takšnih zunanjih prilaskov letovišč. Začudil bi se postajici, ki je pa glavna postaja, postopju, ki je tako majhno in skromno, da ne opozarja nase — tudi odlika — a pred njim ga ne bodo pričakovali izvoščki z napismi na čepih »Grand hotel«. Potem bo vlak še nadaljeval vožnjo v mestno središče, nekaj sto metrov daleč. Tujec se bo začudil, ko ne bo nikjer opazil postajnega poslopja in ko bo zaman povpraševal po gaderobi. Opazil pa bo skoraj večji napis od kolibe, ki ga nosi »Kamnik-mestec«. Nastopišča — ali kakor pravimo navadno peron — ni, da se potniki težko umikajo drug drugemu, dokler se ne razidejo z železniškega nasipa po vegetativnih stopnicah na ozko cesto za nekakšnim obzidjem.

Samuel Lesner

Krinka ljubezni

Roma

— Tu, v vašem kabinetu, oče. Hotela sem pravkar vstopiti, pa sem obstala na pragu, videč da niste sami.

— Napačno si mislila o tem vrlim možu, — je dejal markiz in puhniti oblaček cigaretnega dima pod strop. — To je bil delavec, ki nima nič skupnega z apši, razen da stanuje v okraju Butte in da je slab obleden. Prišel je v imenu svojih tovarišev prosit me, da bi se udeležil shoda, na katerem naj bi ljudski govorniki poučili tovariše o tržiščih, ki nudijo zaslužek v prestolnici živčim nezaposlenim. Prosil so me, naj bi govoril o Valcorji, o industriji kavčuka. Morda so upali, da bom ponudil delo tam tistim, ki ga tu ne morejo dobiti. To je bilo sršenovo gnezdo, kjer so me mogli dobiti med žrela. Napadajo me pogosto med delavstvom pod pretezo, da zapošlujem na svojih plantajah Indijance in da jih plačujem zelo slabo, dočim roke mojih rojakov ne morejo dobiti dela. V splošnem je bila to prilika, po-

KJE SO JAVNI PARKI?

Ko bi potem gost iskal v samem mestu javni park, smemo dvomiti, da bi ga našel. Sprehajal bi se po mestu, po krivih, ozkih ulicah, kjer bi ga domačini gledali skoraj začudeno, zlasti, če bi ne bil oblečen kot turist, in ko bi tu in tam zavil nekoliko izven mestnega zidovja, bi se moral vrnati, ker bi kaj kmalu našel na zasebno pot, označeno z napisom, da je prehod prepovedan. Najbrž bi se povzpeli na hribeček sredi mesta, med grajske razvaline. Pot na Mali grad pač zmore vsak brez gozderjev in čeprav ti pod čevlji ne škriplje beli pesek. In ko se povzpneš že nekaj metrov, se ti začne odpirati takšen razgled, da najbližje okolice niti ne opaziš. Posebno privlačuje pogled severna stran proti Mekinjam. Veliki umetniki so bili njega dni ljudje, ki so pozidali tako lepe položaje, bili so neovčeno v pristranskem odnosu z naravo.

NA MALEM GRADU

Ko bi prišel tujec na Mali grad, bi se tudi razveselil, ker bi tam našel še nekaj celih klopi med grajskimi razvalinami in plevelom. Najlepše bi se orientiral s tega kraja in dolgo občudoval edinstvene poglede na to izvoljeno mesto, ki je tako srečno, da ga obdaja nenavadno razkošna lepota. Končno bi si tujec ogledal tudi najbližjo okolico, zidovje, ki je tako rekoč v zadnjih vzdihljajih. Z občasni pustil mnogo nedotaknjene, a kar je še kamna na kamnu se zdi predvsem predmet proučevanja sile težnosti. Domačini so imeli v resnici že večkrat priliko, da se je večji

ali manjši kos »znamenitosti« zvalil neposredno na cesto. Sicer se ni nič spremenilo. Mali grad je bil last Meščanske korporacije, ki ga menda ni mogla vzdrževati. Prodajala ga je občini za — dinar, a ga ni mogla prodati. V resnici ni šlo za prodajo, temveč za formalen prenos posesti. Toda Malega gradu ni hotel nihče niti za en sam dinar. Gospodje so se baje bali stroškov vzdrževanja. Sicer pa kamniških zidov ne more razumeti nihče drugi kakor oni sami, če jih sploh tudi oni razumejo. Zato je tudi težko opisati, kakšna je uroda kopalnice v kotu med Bistrico in Nevljico, kjer je bilo pred vojno svito kamniško zdravilišče.

VELIKI KAMNIŠKI NACRTI

Toda tujec bi vendar ne opazil le samih negativnih strani. Tako bi n. pr. na samem Malem gradu začuden obstal ob obnovitvi portala ob starinski cerkvi, a na postaji v mestu bi videl novo zidovje, bodočega postajnega poslopja. Če bi se nekoliko pozanimal za načrte Kamničanov, bi mu tudi povedali, da Kamnik vendar napreduje. Nova postaja je začetak, pred njo pa bodo odprli velik lep park ter podri zidovje, ki ga skriva in zapira. Ob parku bodo uredili tudi avtobusno postajo. Ki postaji bodo držale monumentalne stopnice, a na severni strani se bo v elegantnem loku zlozno vzpenjala cesta k žalam. Razen tega bo mesto dobilo primernejše kopalnice ob Nevljici, ker sedanje ne ustrezajo: vselej ko voda močnejše narase, naplavi mnogo proda.

SAME KLOPISE SO PREMALO . . .

Ne moremo verjeti, da bi Kamničani končno ne sprevideali, kaj Kamnik ima in kaj še mora dobiti; ima vse zunanje pogoje, da postane eno naših najznamenitejših letovišč po svoji lepoti, legi, prometnih zvezah, bližini planin in vode ob cestah, ki drže v krasne debri, in sploh ima vse, samo letoviščarjev še nima, ker za tujski promet so same klopiše ob sprehajalnih poteh vendar premalo.

Potrebno bi pa bilo tudi, da bi Kamničani vsaj varovali, kar imajo. Če vedo, kaj Kamnik pomeni, ne le njim, temveč krasno domovino, bi jih moralo tudi nekoliko zaskrbeti uničevanje gozdov na zahodni strani. Ti gozdovi so bili doslej zaloga drv za Kamnik, zdaj pa že velika gola rebra kriče o čudnem gozdnem gospodarstvu. Ali bodo te golčave pogozdili ali pa nameravajo na njih »pridelovati« maline in koprive? Človek je dvakrat žalosten, ko se vrača od teh goljav proti žalam in ko se mu zopet nasmešne Kamnik pod nogami v vsej svoji lepoti — tako omalovaževan in kakor ponizan, da tako greše nad to lepoto.

Človek vidi daleč v vesoljstvo

To mu je omogočila optika s svojimi daljnogledi

Optika je dala ljudem nove naočnike, s katerimi vidijo svetove, ki bi jih s prostim očesom ne mogli videti, ker so premašili ali pa preveč oddaljeni. Zadnje čase mnogo čitamo o ultramikroskopskih in elektronskih mikroskopskih. V njih ni več leč. To so mikroskopi, za katere je tudi dolžina svetlobnih valov že prevelika. Ti novi mikroskopi nam omogočajo videti atome. Z njihovo pomočjo lahko vidimo najmanjše življenje in gibanje. Tako bo človek končno pridrl tja, kjer se skrivajo tajne smote, sile in življenja.

Kakor nam kažejo mikroskopi stvari in življenje, ki ga s prostim očesom ne moremo videti, tako nam približujejo daljnogledi kraje. To je lahko navadno gledališko kukalo, s katerim vidimo igralcu v obraz. Lahko je pa tudi večkrat povečevalni daljnogled, ki ga vzamemo na izlet ali pa so lahko tudi različni daljnogledi, ki jih uporabljajo vojski, da vidijo za vogel, kakor se govori, da vidijo sovražnika in da ostanejo pri tem sami skriti v strelskih jarkih.

Nevarnost podmornice so povečali periskopi. Poveljniki podmornice je več metrov pod morsko gladino, pa vendar vidi, kaj se godi na morju. Podmornici zadostuje, da izstrelijo torpedo proti sovražni ladji. Pri tem je za periskop razmeroma tenka cevka, ki jo sovražnik le težko opazi. Ni treba posebej omenjati, da so periskopi, ki jih ima vsaka podmornica po dva ali tri prava mojestrovina optike in mehanike. Večji astronomski daljnogled nam omogoča videti površino lune, Marsa in drugih planetov. So tudi astronomski daljnogledi, ki predstavljajo milijonsko vrednost. Ne-

davno smo čitali o enem, ki je veljal v našem denarju blizu pol milijarde. S takimi daljnogledi vidijo zvezdoslovci svetove, oddaljene od nas milijone in milijone kilometrov. Morda nas doseže žarek s teh svetov, ko jih že davno ni več. Ta svet bi s prostim očesom seveda ne bil viden, ali bi ga videli le kot drobno zvezdico. Veliki daljnogledi nam omogočajo videti površino najbolj oddaljenih svetov, pa tudi njihove medsebojne odnose in zakone. Koliko prepričljivo je bilo med učenci kaj pomenijo črte na Marsu, dali je to delo prirode ali pa živih bitij. To zanimanje sta vzbujala s svojimi deli zlasti Flammarion in Jules Verne.

Toda astronomski daljnogledi znajo s pomočjo vede izmeriti celo toploto daljnih svetov. Učenci rabiyo v ta namen posebno občutljive aparate, termoelektrične celice, zvezane z občutljivim galvanometrom. Prav za prav tu niti ne moremo govoriti o aparatih, ker je vsa naprava tako drobna, da ne tehta niti en miligram. Na zvezdarni na Mount Wilsonu omogoča taka naprava meriti toploto zvezd do 13. velikosti.

Le malo bi vedeli o vsemirju, če bi bili navezani samo na svoje oči in če bi nam ne pomagali veliki daljnogledi, pogledati v neskončnost. In kadar čitamo o tem kako dolgo se izdeluje in koliko stane zvezdoslovski daljnogled, ne smemo pozabiti, s kako nepopolnimi majhnimi da inogledi so odkrili slavni zvezdoslovci preteklih stoletij velike še vedno veljavne zakone vesoljstva, ki nas obdaja. Ali so imeli boljše oči, da so mogli prodreti do temeljnih zakonov premikanja vesoljstva okrog nas?

Kdo bi mogel odgovoriti na to vprašanje.

Pred močno svetlobo varujemo oči s črnimi naočniki. Pri fotografiji uporabljamo filtre. Narava zna zagrniti cele kraje z meglo. V pravljicah so čarovniki, ki znajo čarati z besedami: Megla pred menoj, megla za menoj. Tehnika si že dolgo leta prizadeva, izumiti ali odkriti nekaj kar bi moglo razpršiti meglo. Sloveča je londonska megla, ki večkrat ustavi ves promet. In koliko nesreč zakrivil! Pri poedinih poskusih se je posrečilo razpršiti meglo in sicer samo za trenutek in na majhnem prostoru, pa še tak poskus je zelo drak.

Veda in tehnika sta nam omogočila prodirati, videti ali orientirati se tudi v megli in temi. Veliki parniki imajo aparate, ki oddajajo in sprejemajo valove in ultrazvok. Če je kaj na poti — ledena gora — ali druga ladja — se valovi odbijejo in vrnejo. Lahko tudi hitro fotografirajo skozi meglo prodirajoče žarke. Te fotografije pokažejo, da li se bliža druga ladja ali ledena gora.

Moderno letalo, lahko leti tudi v gosti megli in temi. Če je v ta namen posebej opremljeno. Mnogo je zračnih prog, na katerih letajo letala tudi ponoči. Letalo je v zvezi z radiogoniometričnimi stanicami, ki povedo pilotu kje je letalo, kako visoko leti, v kateri smeri in kako visoko naj leti, če hoče srečno prispeti na letališče. Poznamo tudi več sistemov, ki omogočajo letalo varno spustiti se na tla. Letala se lahko spuščajo na letališče tudi v polni temi in gosti megli, seveda pa morajo biti letališča dobro razsvetljena. Glavno pri tem so majhne oddajne postaje. Po njihovi signalni spozna pilot, da li prav leti tja, kjer se hoče spustiti. Imamo torej naočnike, s pomočjo katerih vidimo bacile in daline komete, bakterije in daline zvezde, imamo pa tudi naočnike, s pomočjo katerih vidimo skozi meglo in temo.

Umeten dež

Iz Madžarske poročajo, da je bil tam patentiran način pridobivanja umetnega dežja. Letos vsaj pri nas takega dežja ne potrebujemo, ker imamo dovolj naravnega. Rešitev tega problema naj bi bila izrednega pomena. Poskuse na tem polju delajo učenci že dolgo leta, lahko bi celo trdili, da že od najstarejših časov. Izpreminjala so se samo sredstva. Vemo, da so oblaki vodni hlapi in da začne deževati če se ti hlapi zgostijo. Teoretično se da zgostitev oblakov doseči z ohlajenjem. Praktično je potrdil pravilnost te metode holandski raziskovalec, ki je posul iz letala 500 kg drobnega ledu na oblak. Oblak se je res zgostil v dež.

Zakaj se torej ne uporablja ta sistem praktično? Bilo je namreč nadalje ugotovljeno, da se vodni hlapi zgostijo samo, če so v ozračju zgoščevalna jedra, namreč električni delci (saje, prah, ioni itd. ali elektrificirani delci prahu), na katerih se nabira vlaga. Ameriški učenjak je našel na oblak taka zgoščevalna jedra v obliki 100 kg najdrobnejšega s 150.000 voltov elektrificiranega peska. Čez 10 minut je začelo deževati, kajti vodni hlapi so se zgostili na pesku. Madžarski učenjaki skušajo izrabiti vlažnost zraka. Priporočajo tekoča ali trda goriva, ki bi jih zažigali na tleh ali na vodi. Segrete zračne plasti se dvignejo, ohlajene pa zopet padajo. Pri mešanju hladnega in toplega zraka se

ohlade vodni hlapi v zraku in tako začne deževati. S tem pa seveda še ni zagotovljeno, da bi dobili umeten dež tam, kjer bi ga povzročili, ker bi lahko veter odplaval oblake in umeten dež bi namočil zemljo tam, kjer bi ne bilo zaželeno.

Poraba ogljikovega kisika

Rastline potrebujejo ogljikov kisik za asimilacijo in zanimivo je kako mnogo ga porabijo. To je izračunal za solnčnico Purkynov učenec J. Sachs. Solnčnica porabi v eni uri 1.3 gr ogljikovega kisika ali v enem mesecu 400 gramov. Če bi vso zemljo zasedali s solnčnicami bi zraslo na nji 135 bilijonov teh rož in v enem mesecu bi porabile 54 bilijonov kg ogljikovega kisika. V atmosferi je 2700 bilijonov kg tega plina in ta zaloga bi zadostovala solnčnicam za štiri leta.

Na zemlji pa nimamo samo solnčnic, temveč tudi druge rastline in za nje velja približno isto. Če bi se torej zaloga ogljikovega kisika v atmosferi ne obnavljala, bi bilo v štirih letih uničeno na zemlji vse življenje. Ebermayer je izračunal letno porabo ogljikovega kisika na 90 milijonov kg, tako da bi zadostovala zaloga za 20 let. Dubois je cenil zalogo na 70 let, Reimann na 18, Schwöder pa na 35. Zadržanje cenitve so prej daljše, ker se ne upoštevajo, da rabiyo ogljikov kisik tudi morske rastline, ki o njih številu nimamo nobenih podatkov in tako njihove porabe tudi ne moremo oceniti. Naj bo že kakorkoli, ogljikov kisik se neprestano črpa iz zraka in če bi se neprestano zalogo ne spopolnjevale, bi bilo življenje na zemlji kmalu konec.

Jubilej konzervnih škatlic

Letos je minilo 125 let, odkar so bile prvič izdelane živilske konzerve v pločevinastih škatlicah. Sicer so že leta 1795 v Franciji mislili na to, kako bi se dala za prehrano vojske določena živila spraviti tako, da bi se ne pokvarila, toda prave konzerve v škatlicah so jeli izdelovati šele leta 1815 v Rusiji. Takrat so organizirali veliko znanstveno ekspedicijo v polarne kraje in ta je vzela s seboj med drugim tudi meso, ki so ga spravili v škatlice iz bele pločevine in jih zaprli tako, da bi ne mogel zraka do njih.

Ekspedicija je uredila med potjo več skladišč živil, kjer je spravila v prvi vrsti mesne konzerve. V nekaterih teh skladiščih se sploh ni več vrnila in tako so ostale pozabljena v polarnem snegu. Proti koncu preteklega stoletja so pa v polarnih krajih pozabljene konzerve slučajno našli. Ležale so v večnem snegu okrog 80 let. Ko so jih odprli so se prepričali, da je meso v njih še užitno. Da se je meso tako dolgo ohranilo v škatlicah se pojasnjuje s tem, da so ležale konzerve ves čas v snegu, torej na mrazu. Jasno je, da bi se bilo meso v njih sicer pokvarilo.

TEŽAK RAČUN

— Koliko si stara deklica?
— Ne vem. Ko sem se rodila je bila stara moja mamica 28 let, zdaj je pa 25.

JESENSKI

DUNAJSKI VELESEJEM 1940

OD 1. DO 8. SEPTEMBRA

Navzile vojni je Dunajski velesejem pomembno povečan — prostorno z novimi zgradbami, vsebinsko pa s pridobitvijo novih skupin razstavljalcev. Posebno bo zastopana nemška industrija avtomobilov.

Mednarodni značaj daje Dunajskemu velesejmu posebno močno sodelovanje inozemstva, posebno pa vseh držav jugovzhodne Evrope, Jugoslavije, Madžarske, Rumunije, nadalje Slovaške itd.

VIZUM ZA POTOVANJE

Obiskovalcem Dunajskega velesejma bo izdan brezplačen vstopni vizum. Potrebno je, da zastopnik Dunajskega velesejma — ki je pristojen za kraj, kjer interesent stalno živi — predlaga, da se lahko izda vizum. Prijave se sprejemajo do 10. avgusta 1940. Poznejše prijave se bodo sprejemale v mejah možnosti in bodo tudi vezane s posebnimi stroški.

UGODNOSTI ZA POTOVANJE

Obiskovalci Dunajskega velesejma dobijo posebno sejmako legitimacijo, glasečo se na njihovo ime, in popust za potovanje, in sicer: na nemških državnih železnih 60%, na jugoslovanskih državnih železnih pa 50% pri povratku od normalne tarife.

NATANČNEJŠA OBVESTILA

dajejo: Častni zastopnik Dunajskega velesejma za dravsko banovino in banovino Hrvatsko: direktor Josip Kulhanek, Zagreb, Illica 9, tel. 24-307, ter generalni zastopnik za kraljevino Jugoslavijo: H. Pfannenstill, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

jasniti delavcem marsikaj. Za nič na svetu bi ne bil zamudil take prilike.

— O, oče... oče... — je vzklila Michelina. In z ognjevitostjo, tako otroško kakor je otroško zvenel njen klic, ga je objela.

Smeje jo je potisnil od sebe, pri tem jo je pa srepo pogledal naravnost v oči.

— Kaj si torej mislila?

— Nič. Misli so mi kar tako rojile po glavi. Samo sebe sem mučila. A ti... a ti... si ta čas delal dobro drugim.

Živahno, kakor da bi hotel odločno ugovarjati, je markiz položil roko na usta. Toda njegova kretnja je bila tako nagla, da je Michelina čutila, kako se njegovi drhteči prsti nervozno potiskajo k njenemu obrazu. Zasmejala se je, napetost je popustila in bila je malone srečna.

— Seja je trajala torej dolgo?

— Do dveh. Ker se k siromakom nikoli ne vozim s svojo kočijo in ker v siromakih okrajih ni izvoščkov, sem se vračal iz okraja Butte peš med snežnim metežem. Videla si, kakšen sem se vrnil.

— Ubogi oče! In občinstvo — kakšno je bilo? Ne dvomno razburjeno in grobo? Ali pa morda ne?

— Ne posebno prijazno, pač pa zanimivo. Opišem ti ga pozneje. Govoriva raje...

S klicem nežnega obžalovanja ga je prekinila.

— A jaz, ki sem smatrala tvojega posetnika za morilca?

Renaud de Valcor je zadržal. Naglo se je obrnil proč. Njegova hči ni mogla več opaziti bleska nje-

govih oči. niti krčevitega drgetanja mišic na njegovem obrazu. Stopil je k peči in vrgel ogorek cigarete v ogenj. Potlej si je počasi prižgal drugo cigareto.

— No, torej, — je dejal končno, — kaj si mi hotela reči danes ponoči?

— Oče, srečala sem Françoise.

Markiz je skomignil z rameni, kakor da hoče zadržati, kar je moralo slediti.

— Ne imenuj mi te ničvednice.

— Ona se kesa, oče moj. Spokoriti se hoče. V samostan se je namenila.

— Velika pridobitev za samostan, ki jo sprejme. Toda kako veš to?

— Sama mi je povedala.

— Ti si govorila z njo?

Ob ogorčenosti tega vzklila je Michelina na lahno prebledela. Pričakovala je to. Toda našla je v sebi dovolj poguma, da se zagovarjala svoje dejanje in svoja čustva.

— Nesrečnica se mi je smilila. Vsa objokana je prišla na grob moje matere.

— Jaz bi jo bil tam pobil na tla.

Zdelo se je, kakor da njegovi škripajoči zobje in njegovi podplati, hodeči po preprogi, že teptajo krhko in slabotno sovražnico.

Michelina je videla v duhu drobno postavbo in nežen, žalosti poln obraz. Srce se ji je skrilo. Borba med tem možem in onim otrokom se ji je zdela preveč neenaka.

— Da ni te male kače, — je dejal markiz, — in

njene blazine ljubosumnosti nate v njenem brezglavem hrepenenju, da bi postala princesa, bi nikoli ne bilo podle zarote proti mojemu položaju, moji časti in mojemu imenu. In s tem podlim bitjem govorijo ti na grobu svoje matere!

— Françoise je bila kruto kaznovana.

Markiz de Valcor se je divje zakrohotal.

— Nikoli njena kazen ne bo dovolj težka. Ti si pa smatrala njeno ljubosumnost za obžalovanje? Za kesanje si smatrala drgetanje te kače, oropane strupa. Nikoli več mi ne pripoveduj, da si govorila s tem podlim bitjem. Ne odpusti ti bi tega.

Michelina je stala molče, zbegana bolj nego prestrašena. Ni si mogla več pojasniti plemenitega nagiba, ki je bil zdramil v nji sočutje s Françoise. Leto ni niti hlinila svojega kesanja, kakor je domneval njen stric, temveč ji je metala v obraz zlobne žalitve. Kača, ranjena, razorožena po pravkar izgovorjeni primerjavi. In vendar je Michelina ni mogla sovražiti tako, kakor je hotela to volja njenega očeta.

— A zdaj, — je dejal markiz z izpremenjenim glasom, — mi povej, kako si razumela Mathurinino pismo.

— Nisem poskusila razumeti ga. To je nesmiselna predrznost.

— Kaj praviš?

— Pravim, da me ta prismuknjena starka žali, mene, Michelino de Valcor, s tem, da skuša vzbuditi v meni zanimanje za pustolovščino njene grešne vnukinje.